

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om vuxenutbildningsstöd och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det skall stiftas en lag om vuxenutbildningsstöd. Vuxenutbildningsstödet och statsborgen för studielån i anslutning därtill skall stöda förvärvsarbete löntagares och företagares frivilliga yrkesutbildning. Förslaget utgör den tredje etappen i systemet med utbildningsförsäkring, vilket syftar till att ge dem som varit länge i arbetslivet möjlighet att under vissa förutsättningar få bättre utkomstskydd under studietiden än för närvarande.

Enligt propositionen skall vuxenutbildningsstöd beviljas för yrkesutbildning eller utbildning som förbättrar yrkesskickligheten och som ordnas vid en läroanstalt som står under offentlig tillsyn. Efter en övergångsperiod skall stödet ersätta vuxenstudiepenning- en och det yrkesutbildningsbidrag som beviljas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden. För att vuxenutbildningsstöd skall beviljas förutsätts frånvaro från förvärvsarbete, antingen i form av studieledighet eller någon annan ledighet som överenskommit med arbetsgivaren samt inkomstbortfall under utbildningstiden.

Rätten till utkomstskydd under utbildningstiden bör basera sig på intjänande så, att varje arbetsmånad och betalning av försäkringspremierna ökar den disponibla stödperioden för vuxenutbildningsstödet med 0,8 dagar. Det föreslås att vissa familjepolitiska ledigheter och perioder av arbetsoförmåga skall vara jämförliga med tid i arbete. Berättigad till vuxenutbildningsstöd är den vars företagsverksamhet eller anställningsförhållande såsom huvudsyssla till samma arbetsgivare i en eller flera perioder har varat minst ett år och vars arbetshistoria omfattar minst fem år. Under en övergångsperiod fram till den 31 juli 2006 förutsätts dock att arbetshistorien omfattar minst tio år. Stödtid intjänas också

av den förväntade kalkylerade karriären fram till 60 års åldern. För att denna tid skall kunna användas på förhand förutsätts att arbetshistorien omfattar minst tio år innan utbildningen inleds.

Utbildningsstödet skall basera sig på sökandens stadigvarande förtjänstnivå, som skall fastställas på basis av förtjänsterna före stödperioden under sammanlagt ett års tid. Det föreslås att stödets grunddel skall uppgå till 440 euro (ca 2 600 mark) per månad, och dessutom beviljas en förtjänstdel på 20 % av förtjänsterna upp till 2 700 euro (ca 16 000 mark) och för den överskjutande delen 15 %. Till företagare betalas endast grunddelen. Förmånen är skattepliktig inkomst. Den som får vuxenutbildningsstöd skall också beviljas statsborgen för studielån.

Vuxenutbildningsstödet skall beviljas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden och statsborgen för studielån skall beviljas av folkpensionsanstalten. Grunddelen skall finansieras med statsmedel och förtjänstdelen med de obligatoriska arbetslöshetsförsäkringspremier som uppbärs hos arbetsgivarna och arbetstagarna och som handlas av arbetslöshetsförsäkringsfonden.

I lagen om studiestöd, lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och i lagen om pension för arbetstagare föreslås ändringar som föranleds av vuxenutbildningsstödet och samordningen av det.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2001. Vuxenutbildningsstöd skall utbetalas för yrkesutbildning från och med den 1 augusti 2001.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Nuläge.....	3
1.1. Lagstiftning och praxis	3
1.1.1. Utkomstskydd.....	3
1.1.2. Utbildningsutbud	5
1.2. Bedömning av nuläget	6
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	6
2.1. Mål och medel.....	6
2.2. De viktigaste förslagen.....	7
3. Propositionens verkningar	9
3.1. Ekonomiska verkningar	9
3.2. Verkningar för medborgarna	10
3.3. Verkningar i fråga om organisation och personal	10
4. Beredningen av propositionen	11
5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll.....	11
DETALJMOTIVERING	12
1. Lagförslag	12
1.1. Lag om vuxenutbildningsstöd	12
1.2. Lag om studiestöd	23
1.3. Lag om utvecklings- och avgångsbidragssfonden.....	24
1.4. Lagen om pension för arbetstagare	24
1.5. Lag om finansiering av arbetslöshetsförmåner	24
2. Närmare bestämmelser.....	24
3. Ikraftträdande	24
LAGFÖRSLAGEN	25
om vuxenutbildningsstöd	25
om ändring av lagen om studiestöd	32
om ändring av lagen om utbildnings- och avgångsbidragssfonden	34
om ändring av 7 f § lagen om pension för arbetstagare	34
om ändring av 1 och 2 § lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.....	35
BILAGA.....	36
PARALLELLTEXTER.....	36
om ändring av lagen om studiestöd	36
om ändring av lagen om utbildnings- och avgångsbidragssfonden	39
om ändring av 7 f § lagen om pension för arbetstagare	40
om ändring av 1 och 2 § lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.....	41

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

1.1.1. Utkomstskydd

Utkomstskyddssystem för vuxna under utbildningstiden är:

Vuxenstudiestöd

Vuxenstudiestödet är en allmän stödform för yrkesutbildning för vuxna och består av vuxenstudiepenning, statsborgen för studielån och studiestödets bostadstillägg. Folkpensionsanstalten beviljar vuxenstudiestöd enligt lagen om studiestöd (65/1994) för yrkesutbildning eller allmänbildande utbildning, om studierna bedrivs på heltid och varar minst två månader och om utbildningen står under offentlig tillsyn eller genom folkpensionsanstaltens beslut har godkänts som berättigande till stöd. Utbildningen skall leda till examen eller höja yrkeskompetensen.

Vuxenstudiestöd beviljas en studerande i åldern 30—54 år när studierna inleds, om han eller hon inte under en femårsperiod omedelbart innan studierna inleds har varit i utbildning som berättigar till studiestöd. Den studerande skall dessutom uppfylla något av följande villkor: a) den studerande är studieledig eller på annat sätt ledig utan lön från ett arbets- eller tjänsteförhållande som varat minst ett år omedelbart innan studierna inleds, b) den studerande har arbetat som självständig företagare minst ett år omedelbart innan studierna inleds, eller c) den studerande har blivit arbetslös högst 12 månader innan studierna inleds och han eller hon får arbetslöshetsdagpenning. Dessutom skall den studerande innan arbetslösheten börjar ha stått i arbets- eller tjänsteförhållande eller arbetat som självständig företagare i minst ett års tid.

Vuxenstudiepenningen är 25 % av nivån på den studerandes fasta skattepliktiga förvärvsinkomster per månad före studierna, dock minst 1 540 mk och högst 2 800 mk i måna-

den. Maximibeloppet av statsborgen för studielån är 1 800 mk per stödmånad för den som får vuxenstudiepenning. Den som får vuxenstudiepenning får förtjäna i genomsnitt högst 2 000 mk i månaden under terminens stödmånader. Som inkomst beaktas skattepliktiga inkomster och stipendium som är avsett att trygga utkomsten. Som inkomst betraktas däremot inte yrkesutbildningsbidrag som beviljas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden. Vuxenstudiepenning beviljas inte för arbetskraftsutbildning, studier på deltid eller studier jämförliga med förvärvsarbete och inte heller den som avlagt högre högskoleexamen för avläggande av en andra högskoleexamen.

Berättigad till vuxenstudiepenning är inte den som får deltidslön från sin huvudsyssla eller den vars utkomst under studietiden tryggats genom lön, pension eller annat stöd.

Med undantag av licentiat- och doktorsexamen kan vuxenstudiepenning beviljas för högst två eller fyra terminer. En ny vuxenstudiepenningsperiod kan börja tidigast fem år efter den föregående periodens slut.

Yrkesutbildningsbidrag som beviljas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden

Yrkesutbildningsbidrag betalas för frivillig yrkesutbildning eller på basis av en avlagd yrkesexamen till 30—64-åringar som arbetar. Enligt förordningen om avgångsbidrag för statstjänstemän (999/1994) beviljas statstjänstemän samt grundskol- och gymnasielärare yrkesutbildningsbidrag av statskontoret. Enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/1990) beviljas andra som står i arbets- eller tjänsteförhållande yrkesutbildningsbidrag av utbildnings- och avgångsbidragsfonden. Enligt social- och hälsovårdsministeriets senast fastställda stadgar för utbildnings- och avgångsbidragsfonden gäller systemet med yrkesutbildningsbidrag fram till den 31 juli 2001.

Yrkesutbildningsbidrag beviljas för frivillig yrkesutbildning där studierna bedrivs på

heltid och varar minst en månad. Stödet omfattar yrkesutbildning vid av offentliga myndigheter övervakade yrkesläroanstalter, utbildningscentrer för vuxna och folkhögskolornas linjer för yrkesutbildning. Stödet beviljas dessutom för examensinriktade studier vid yrkeshögskolor och universitet samt yrkesinriktad tilläggsutbildning vid fortbildningscentraler vid universiteten.

För att yrkesutbildningsbidrag skall erhållas förutsätts att sökanden på grund av studier på heltid är studieledig från ett arbets- eller tjänsteförhållande, som fortsätter under tiden för den utbildning som stöds. Den studerande går dock inte miste om stödet om arbetsförhållandet av orsaker som inte beror på honom eller henne sägs upp efter det att utbildningen inletts. För att yrkesutbildningsbidrag skall beviljas förutsätts att det nuvarande anställningsförhållandet har varat minst ett år och att sökanden i minst fem år har stått i arbets- eller tjänsteförhållanden i huvudsyssla. Stödrätt föreligger inte om sökanden får lön av sin arbetsgivare eller en förmån i stället för lön eller är verksam inom företagarbete eller får arbetskraftspolitiskt vuxenutbildningsstöd.

Yrkesutbildningsbidrag beviljas inte den som har biinkomster eller tillfälliga inkomster, får stipendium eller annan ovan avsedd förmån med anledning av utbildningen som i genomsnitt överstiger 2 000 mk per månad, eller den som får dagpenning enligt sjukförsäkringen eller pension på basis av eget arbete. Yrkesutbildningsbidraget uppgår till 1 400 mk per månad och det kan erhållas för högst 18 månader under en tid om 24 månader.

Stöd som betalas för tiden för arbetskraftsutbildning

Arbetskraftsutbildningen syftar till att förbättra arbetskraftens yrkesfärdigheter, främja sysselsättning av arbetslösa och minska risken för arbetslöshet. I enlighet med lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) får de löntagare eller företagare som uppfyller arbetsvillkoret utbildningsstöd för utbildningstiden. I stödet ingår en förtjänstdel för dem som är medlemmar i en arbetslöshetskassa. Till andra studerande betalar folkpensionsanstalten grundstöd eller ar-

betsmarknadsstöd. Utöver utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd betalas även ersättning för uppehälle och inkvartering. Den utbildning som stöds anvisas av arbetskraftsbyrån.

Studiepenning för lantbruksföretagare

Enligt statsrådets beslut om studiepenning för lantbruksföretagare (408/1997) kan studiepenning för lantbruksföretagare erhållas av lantbruksföretagare mellan 18 och 60 år eller en familjemedlem som arbetar i företaget och som är skyldig att teckna en pensionsförsäkring enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969). Studiepenning betalas som 150 eller 200 mk per dag och högst 10 000 mk per år. Yrkesutbildning som stöds med studiepenning kan vara från fem dagar upp till åtta månader.

Alterneringsledighet och altermningsersättning

Lagen om försök med altermningsledighet (1663/1995) gäller till och med den 31 december 2000. Altermningsersättning betalas till arbetstagare, tjänstemän och tjänsteinnehavare vilkas anställning vilar i 90—359 dagar på grund av ett avtal om altermningsledighet och i vilkas ställe arbetsgivaren har avlönat en arbetslös arbetssökande vid arbetskraftsbyrån. Den vars hela anställning hos samma arbetsgivare har varat minst ett år kan bli altermningsledig. Den skattepliktiga altermningsersättningen motsvarar 70 % av den arbetslöshetsdagpenning som arbetstagaren har rätt till om han eller hon blir arbetslös. Om utbildningen uppfyller villkoren för yrkesutbildningsbidraget kan den som deltar i frivillig yrkesutbildning under tiden med altermningsersättning dessutom få 1 100 mk i månaden som skattefritt partiellt yrkesutbildningsbidrag ur utbildnings- och avgångsbidragsfonden.

Läroavtalsutbildning

Enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998) kan en person utbilda sig för ett yrke på basis av ett läroavtal mellan arbetsgivaren och den studerande. Undervisningen

är avgiftsfri och utöver lönen enligt kollektivavtalet får den studerande dessutom kursdagpenning och på vissa villkor ersättning för kostnaderna för den teoretiska undervisningen.

Stöd för yrkesinriktad rehabilitering

Arbetstagare vars arbetsförmåga och förvärvsmöjligheter har försvagats betydligt på grund av sjukdom eller skada kan, medan arbetsförhållandet är i kraft, beviljas rehabiliteringsförmåner huvudsakligen för yrkesutbildning.

Avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg

Arbetstagare som av produktionsmässiga eller ekonomiska orsaker förlorat sin arbetsplats och som deltar i heltidsutbildning beviljas vuxenutbildningstillägg av utbildnings- och avgångsbidragsfonden. Utbildningen bör upprätthålla eller öka den sökandens yrkeskompetens och förbättra hans eller hennes sysselsättningsmöjligheter. Skattefritt vuxenutbildningstillägg betalas 1 100 mk per månad för högst 18 månader under en period av 24 månader.

Utbildningsdagpenning för arbetslösa

Den andra etappen i den s.k. utbildningsförsäkringen ger dem som har en lång arbetshistoria och som blir arbetslösa möjlighet att med bevarande av nivån för utkomstskyddet under arbetslöshetstiden delta i frivillig yrkesutbildning under högst knappa två år. Till de arbetslösa som deltar i utbildning och som uppfyller villkoren för erhållande av stöd betalas enligt lagen om stödjan av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997) för tiden för frivillig yrkesutbildning utbildningsdagpenning av samma nivå som utkomstskyddet för arbetslösa. Arbetslöshetskassan betalar dagpenningen till dem som är medlemmar i kassan. Till andra utbetalas den av folkpensionsanstalten. Utbildningen skall omfatta minst 20 studieveckor och ordnas vid en läroanstalt som står under offentlig tillsyn. Den skall vara frivillig, försiggå på heltid och främja yrkesfärdigheterna.

1.1.2. Utbildningsutbud

Ställningen för frivillig vuxenutbildning enligt undervisningsministeriets allmänna utvecklingslinjer

Den utbildningslagstiftning som gällt sedan ingången av 1999 är i regel åldersneutral. I detta hänseende uppvisar lagstiftningen om yrkesinriktad vuxenutbildning, finansiering av tilläggsutbildning och fritt bildningsarbete de största avvikelserna från den allmänna linjen. Den nya lagstiftningen utökar ytterligare utbildningsanordnarnas beslutanderätt och betonar kvalitets- och resultatbedömning som ett led i styrningspolitiken. Den förutsätter också att utbildningsanordnarna har starkare prognostiserings- och arbetslivskunskaper.

Av anslagen under undervisningsministeriets huvudtitel riktas ca 10 %, drygt 3 mrd. mk, till utgifter för frivillig vuxenutbildning. Omkring en tredjedel av resurserna används för yrkesinriktad grund- och tilläggsutbildning för vuxna på andra stadiet, omkring en tredjedel för grundläggande utbildning och tilläggsutbildning för vuxna på högskolenivå vid yrkeshögskolor och universitet samt ungefär en tredjedel för utgifter för fritt bildningsarbete och allmänbildande utbildning för vuxna (gymnasiet).

I den plan för utveckling av utbildning och av forskning åren 1999—2004 om vilken statsrådet fattade beslut den 28 december 1999 har som mål uppställts att trygga en sådan nivå på utbildningsutbudet som svarar mot den vuxna befolkningens kunskapsbehov och kulturella behov, höjer sysselsättningsgraden samt främjar den sociala välfärden och sammanhållningen. Ett speciellt viktigt mål är att i betydande grad höja den grundläggande utbildningsnivån och kompetensnivån bland medelålders vuxna. De utbildningsbehov som föranleds av detta har beaktats även vid allokeringen av Europeiska socialfondens (ESF) nya program.

Av utbildningsutbudet inom utbildning på andra stadiet, vid yrkeshögskolor och vid universitet behövs 10—20 % för grundläggande examensinriktad utbildning för vuxna som har en annorlunda grundutbildning. Till-

sammans med den yrkesinriktade tilläggsutbildningen innebär detta ca 80 000 kalkylerade årsstuderandeplatser och inklusive fritt bildningsarbete sammanlagt ca 105 000 kalkylerade årsstuderandeplatser. Under de närmaste åren kan betydande tilläggsresurser väntas genom att ESF-programmen inriktas särskilt på utbildnings- och kompetensprogram för medelålders vuxna.

Vuxenutbildningen regleras och styrs utgående från de utvecklingsplaner som fastställs av regeringen, verksamhets- och ekonomiplanen och budgeten genom beviljande av tillstånd att ordna utbildning och ingående av resultatavtal med bl.a. universiteten, yrkeshögskolorna och länsstyrelserna. Beslut som gäller utbudet av samt prestationerna och priserna per enhet för fritt bildningsarbete verkställs som ett led i statsandelssystemet.

1.2. Bedömning av nuläget

Det finns flera system för utkomtskyddet för vuxna under utbildningstiden. De är delvis överlappande system och har utformats under olika tider delvis utgående från olika behov och för olika syften. De nuvarande stödsystemen är också i många hänseenden oenhetliga: nivån på utkomtskyddsförmånerna varierar i hög grad och definitionerna av utbildning som berättigar till förmånerna varierar. Förutsättningarna för erhållande av stöd avviker alltför mycket från varandra och gör det mera komplicerat både att använda stödet och att utvärdera systemens effektivitet och kvalitet. Splittringen innebär att det är svårt att behärska utkomstsystemet, föranleder ett stor behov av rådgivning och minskar antalet sökande till utbildning.

De system för utkomststöd som stöder studier har en oenhetlig förmånsnivå, som i några fall blir för liten och därmed inte möjliggör frigörelse från arbetet för frivillig yrkesutbildning. Annan än grundexamensinriktad undervisning är allt oftare avgiftsbelagd, vilket försvagar studiemöjligheterna och gynnar personalutbildning och utbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning. De nuvarande systemen stöder inte heller tillräckligt principen om livslångt lärande, som bör ses som en förutsättning för att den strukturella arbetslösheten skall avta, därför att de

inte tillräckligt sporrar till frivilliga yrkesstudier.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

I den offentliga debatten har det ansetts att en balanserad samhällsutveckling förutsätter att de livslånga karriärerna tydligt förlängs jämfört med nuläget så, att pensioneringen senareläggs och så att det första inträdet på arbetsmarknaden sker vid en yngre ålder än i dag. För detta behövs nya lösningar av individerna, företagen och samhället. Det gäller likaså att se till att konjunkturutvecklingen och förändringarna i produktionsstrukturen inte leder till en hög strukturell arbetslöshet, vilket skedde på 1990-talet. Upprätthållande och förvärv av en hög yrkesskicklighet som motsvarar efterfrågan på arbetsmarknaden under hela den arbetsföra åldern är en viktig förutsättning för alla de förändringar som ingår i förteckningen. I bakgrunden till propositionen finns en oro för hur yrkeskunnig arbetskraft skall räcka till i framtiden när de stora åldersklasserna, som föddes efter kriget, går i pension.

Utgångspunkten för utkomtskyddet för frivilliga yrkesstudier är att utforma ett tydligare och tidsmässigt hållbarare system än för närvarande. Långsiktighet och bättre godtagbarhet än de nuvarande systemen eftersträvas genom att de nuvarande stödformerna för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning stegvis sammanförs och genom att även vissa principer för s.k. eget konto tas in i systemet. Det viktigaste nya draget är att rätten till utkomtskydd intjänas på basis av de egna arbetsåren livet ut. Dessa drag i kontomodellen behövs för det första därför att behovet av frivillig vuxenutbildning inte är en risk som kan försäkras på samma sätt som socialförsäkringen i övrigt. För det andra kan ett system med utkomtskydd av typen socialunderstöd inte trygga en tillräcklig utkomstnivå för den vars stadigvarande utkomst baserar sig på förvärvsinkomster av arbete.

De nya stödformerna bör skapa betingelser för yrkesinriktad vuxenutbildning som med tillämpning av principen om livslångt lärande

svarar på förändringarna i arbetslivet samt tillför den nuvarande situationen ett mervärde. På grund av detta är det viktigt att medborgarna även i fortsättningen har goda förutsättningar att skaffa frivillig vuxenutbildning i enlighet med sina mål och så att den lämpar sig för deras livssituation. Det gäller dessutom att betona att den arbetande personalens kunskapsbehov ombesörjs med personalutbildningsmetoder. Dessa utgångspunkter och mål stöds i många hänseenden av riktlinjerna för utveckling av frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning i planen för utveckling av utbildning och forskning åren 1999–2004.

Ikraftträdandet av den nya utbildningslagstiftningen innebär att beslutanderätten och det utbildningspolitiska ansvaret utökades betydligt även för dem som anordnar utbildning för vuxna. För att ett tillräckligt utbud av vuxenutbildning och dess kvalitet skall kunna säkerställas förutsätts en målmedveten utvecklingspolitik vad gäller finansierings- och styrningssystemet samt ett intensivare samarbete mellan utbildnings- och arbetsförvaltningen samt utbildningsanordnarna. Utbudet bör tillräckligt raskt anpassa sig till föränderliga behov och ha ett skäligt pris. När beslut fattas om accentueringarna i verkställigheten av kunskapsstrategin för utbildning och forskning 2000–2004 gäller det att också beakta kunskapsbehoven hos och livssituationen för den vuxna befolkningen i arbetslivet. Utbildningsutbudet bör utvecklas särskilt med hänsyn till de möjligheter som den nya tekniken för med sig.

Reformen syftar till att för de som arbetar utforma ett enhetligt och övergripande system för utkomstskydd vid frivillig utbildning. Avsikten är att systemet skall sporra till frivillig utbildning. En balanserad samhällsutveckling förutsätter att den strukturella arbetslösheten minskas och bekämpas. För att målet skall nås förutsätts att yrkesskickligheten utvecklas och upprätthålls under hela karriären. Dessutom gäller det att försöka senarelägga pensioneringen, vilket i sin tur förutsätter att livslångt lärande betonas mera än tidigare. Viljan att studera hos den proportionellt sett minskande förvärvsarbetande delen av befolkningen bör ökas med ett mera sporrande system för utkomstskyddet under ut-

bildningen. Det nya vuxenutbildningsstödet syftar till att förbereda inför de nya krav på utveckling och upprätthållande av yrkesskickligheten som utvecklingen i arbetslivet uppställer. Detta genomförs genom att de som arbetar bereds möjlighet att delta i yrkesutbildning på en stödnivå som är högre än det allmänna studiestödet.

Vuxenutbildningsstödet ersätter vuxenstudiepenningen och yrkesutbildningsbidraget. Senare utreds möjligheterna att ytterligare förenhetliga systemen för utkomstskydd för vuxenstuderande.

2.2. De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att vuxenutbildningsstöd för tiden för frivillig yrkesutbildning skall betalas till lönearbetare och företagare. Rätten till utkomstskydd skall basera sig på intjäningsprincipen så, att varje arbetsmånad och betalning av försäkringspremier innebär att disponibel stödttid intjänas. Stödets belopp bestäms på basis av inkomsterna och de försäkringspremier som betalts på dem.

Som stödberättigade föreslås sådana löntagare, tjänstemän och andra anställda vilkas anställningsförhållande till samma arbetsgivare har varat sammanlagt minst ett år i en eller flera perioder. Av företagare förutsätts att de har varit verksamma som företagare i huvudsyssla minst ett år innan stödperioden börjar.

Rätten till ledighet under studietiden bestäms i sista hand enligt lagen om studieledighet (273/1979). Arbetsgivaren och arbetstagaren skall dessutom kunna komma överens om andra lediga perioder som används för yrkesstudier och under vilka arbetsgivaren för studierna frigör arbetstagaren från uppgifter som hör till anställningsförhållandet.

Stödet skall inte förutsätta oavbruten frånvaro från arbetet. För att utkomstskyddet skall betalas förutsätts dock frånvaro från arbete och ett visst mått av inkomstbortfall, som motsvarar stödets minsta varaktighet, dvs. två månaders inkomstbortfall under ett halvt års tid. Avsikten är alltså att stödet skall kunna användas smidigt – när de grundläggande villkoren uppfylls.

Det föreslås att för att vuxenutbildningsstöd skall kunna beviljas skall sökanden ha en arbetshistoria som omfattar minst fem år. Under övergångsskedet, 1.8.2001—31.7.2006, förutsätts att arbetshistorien omfattar minst tio år. Som tid som innebär intjänande räknas arbets- och tjänsteförhållanden som registreras i arbetspensionssystemet samt företagsverksamhet. Vid beräkning av karriären jämställs med tid i arbete delvis tiderna för moderskaps-, faderskaps-, familje- och vårdledigheter samt fullgörande av bevarings- och civiltjänst och också sådana tider av arbetsoförmåga för vilka betalats pension.

Avsikten är att med stöd av den rätt till utkomststöd som intjänas under karriären som helhet skall var och en kunna studera i ungefär ett och ett halvt års tid. Tiden skall kunna periodiseras på ett smidigt sätt, vilket gör det möjligt att samordna arbete och studier bättre än för närvarande. En arbetsmånad innebär att 0,8 stöddagar intjänas, och på motsvarande sätt innebär tio månader 8 dagar. Tio intjäningsår berättigar då till stöd som motsvarar ca 4,5 månader.

Om stödet kunde användas bara så mycket som intjänats, skulle problemet bli att det huvudsakligen används i slutet av karriären. För att det skall vara möjligt att studera redan tidigare (från 30—35 års ålder) bör rätten kunna utnyttjas redan på förhand. Förhandsanvändningen av 'återstående tid' skall motsvara högst den antagna återstoden av karriären. Enligt förslaget skall rätten till förhandsanvändning alltid åtföljas av kravet på att arbetshistorien före användningen omfattar tio år. Enligt intjäningsregeln är stöddtid som använts på förhand således ett slags lån, som återbetalas genom fortsatt betalning av premier under den framtida karriären. Om karriären blir kortare än arbetstiden enligt denna kalkylerade 'återstående tid' skall arbetstagarrens egna obetalda betalningsandel beaktas som partiell återbetalning som fonden uppbär när stödtagaren gått i ålderspension på grund av sin ålder.

Definitionen av utbildning som berättigar till stödet utgår från att sökandena skall erbjudas möjligheter att träffa val inom helheten av utbildning som främjar de vuxnas yrkesskicklighet. Avsikten är att svara på kra-

ven i arbetslivet i dag där grundläggande kunskaper i anslutning till yrkesbildningen, t.ex. språkkunskaper och andra internationella färdigheter, framhävs vid sidan av en bättre yrkeskompetens och en förhöjd utbildningsnivå.

Vuxenutbildningsstödet varaktighet begränsar användningen till en förhållandevis kort utbildning. När stödet används torde det bli mindre viktigt att inleda studier för en hel examen än att frigöra sig för intensiva studieperioder i sådana studier som inletts vid sidan av arbetet, att göra ett slutarbete eller delta i andra motsvarande studiesituationer. Studier för delar av en examen ger i sin tur möjlighet att uppdatera kunskaperna inom ett visst område, t.ex. studier vid det öppna universitetet eller öppna högskolan, utan att behöva skaffa sig rätt att avlägga en hel examen. Ett brett utbud av tillägs- och fortbildning som främjar och förnyar yrkesskickligheten samt övriga yrkesinriktade studier kompletterar utbildningsutbudet så att det motsvarar olika krav på yrkesskicklighet.

Möjligheten att slutföra den grundläggande utbildningens eller gymnasiets lärokurs, som inlemmats i utbildningsutbudet, tillhandahåller ett alternativ att förbättra studiefärdigheterna för sådana vuxna vars förutsättningar att delta i yrkesutbildning är bristfälliga på grund av denna brist. Enligt en nyligen publicerad OECD-jämförelse gällande vuxna har Finland betydligt flera vuxna med svaga studiefärdigheter än t.ex. de övriga nordiska länderna. I Finland deltar denna grupp internationellt sett också tämligen lite i vuxenutbildning, som annars utnyttjas aktivt i vårt land.

Utbildning som berättigar till stöd skall stå under offentlig tillsyn. Med undantag av statsägda inrättningar förutsätter detta antingen undervisningsministeriets tillstånd att driva läroanstalten eller tillstånd att ordna utbildning eller motsvarande tillstånd av något annat förvaltningsområde. Lagstiftningen om utbildningen för med sig vissa viktiga kvalitetsfaktorer, som hänför sig till bl.a. utbildningsförvaltningen, de studerandes rättskydd och lärares behörighetsvillkor.

I fråga utbildningsdagpenningen för arbetslösa skall utbildningen omfatta minst 20 studieveckor, vilket i praktiken betyder heltids-

studier i ungefär ett halvt år. Det är inte motiverat att följa samma förfarande inom utbildning som berättigar till vuxenutbildningsstöd. Att avgiftsfri och prissubventionerad utbildning klart minskar från 2001 på grund av att arrangemangen för finansiering av annan än examensinriktad utbildning ändras har också sin betydelse. Detta påverkas också av de förväntade förändringarna i prisstödet för den tilläggsutbildning som länsstyrelserna skaffar samt för specialiseringsstudierna vid yrkeshögskolorna och för fortbildningen vid universiteten. En allt större del av finansieringen av vuxenutbildningen kommer att täckas med deltagaravgifter.

Vuxenutbildningsstödet skall ha karaktären av ersättning för inkomstbortfall. För att stöd skall betalas förutsätts således frånvaro från arbetet och motsvarande inkomstbortfall. I förslaget har nivån på utkomstskyddet utan studielån dimensionerats så, att den i samtliga inkomstklasser är något högre än det sammanlagda beloppet av det nuvarande vuxenstudiestödet och yrkesutbildningsbidraget. På högre förtjänstnivåer motsvarar den ca 80 % av motsvarande arbetslöshetsdagpenning. Enligt förslaget skall statsfinansierad grunddel betalas till företagare. Förmånen är skattepliktig inkomst.

Det föreslås att grunddelen skall uppgå till 440 euro per månad, vilket motsvarar ca 2 600 mk. Utöver grunddelen skall löntagarna få en förtjänstdel, som är 20 % av den lön som förmånen grundar sig på upp till 2 700 euro, dvs. upp till en månadsinkomst på ca 16 000 mk, och 15 % av den överskjutande delen.

Den lön som förmånen grundar sig på bestäms av inkomsterna av ett arbete före stödperioden för sammanlagt ett år.

Vuxenutbildningsstödet skall beviljas och betalas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden, och statsborgen skall beviljas av folkpensionsanstalten. Stödets grunddel skall betalas med statsmedel. Den i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) avsedda arbetslöshetsförsäkringsfonden skall ansvara för finansieringen av förtjänstdelen genom de lönebaserade avgifter som uppbärs till fonden, dvs. arbetsgivares och arbetstagares arbetslöshetsförsäkringspremier.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

År 1998 uppgick de sammanlagda kostnaderna för utkomstskydd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning till ca 118 milj. mk, varav statens andel var ca 89 milj. mk och det ur arbetslöshetsförsäkringsfonden finansierade och av utbildnings- och avgångsbidragsfonden utbetalade yrkesutbildningsbidragets andel ca 29 milj. mk.

Det är synnerligen svårt att uppskatta kostnaderna för det nya systemet. Kostnaderna är beroende av hur många som anlitat systemet och av lönefördelningen. Antalet personer som anlitat systemet beror i sin tur av såväl ersättningsnivån, definitionen av godtagbar utbildning som arbetshistoriekravet som står som villkor för användningen, vilket enligt förslaget skall vara fem år efter övergångsperioden. Antalet personer som anlitat systemet påverkas också av det förlängda arbetshistoriekrav, tio år, som fogats till rätten att på förhand använda den återstående kalkylerade tiden i arbete. Viljan att delta i utbildning är dock den viktigaste faktorn vid beräkningarna. Erfarenheterna av tidigare system ger vid handen att viljan att delta i utbildning i sin tur beror på utkomstskyddets nivå. Viljan att delta i utbildning avtar med åldern och är högre hos kvinnor och högt utbildade. Av väsentlig betydelse vid bedömningarna av verkningarna är frågan om hur det nya systemet beräknas påverka viljan hos dem som arbetar att söka sig till frivillig yrkesutbildning samt frågan om utbildningens varaktighet.

Det beräknas att antalet studerande som får vuxenutbildningsstöd uppgår till 1 500 år 2001 och efter övergångsperioden till ca 5 500 på årsnivå. Bruttokostnaderna för vuxenutbildningsstödet beräknas uppgå till ca 67 milj. mk år 2001 och efter övergångsperioden till ca 330 milj. mk år 2010, då systemet införts helt. Under de första åren då systemet gäller beräknas statens utgifter uppgå till ca 40 milj. mk per år, medan de uppgår till ca 60 milj. mk i det nuvarande systemet. På motsvarande sätt beräknas arbetslöshetsförsäkringsfondens årliga uppgifter uppgå till ca 40 milj. mk, medan de är ca 20 milj. mk i det

nuvarande systemet. På längre sikt uppgår statens bruttofinansieringsandel till ca 165 milj. mk och arbetslöshetsförsäkringsfondens andel till 165 milj. mk per år. En del av stödtagarna överförs från det allmänna studiestödet till det nya vuxenutbildningsstödet, varvid nettoökningen är lägre än så. Jämfört med de beräknade kostnaderna för det nuvarande systemet föranleds arbetslöshetsförsäkringsfonden merkostnader på ca 153 milj. mk och staten merkostnader på ca 120 milj. mk. Eftersom stödet är skattepliktig inkomst, återbördas omkring en femtedel till staten i form av skatteinkomster, dvs. ca 50 milj. mk, varvid statens nettotilläggsutgifter rör sig kring 70 milj. mk per år.

I beräkningarna har dock inte en eventuell ökning beaktats, vilken föranleds av de smidigare studiemöjligheterna inom vuxenutbildningsstödet. Det kan dock antas att möjligheten ökar användningen uttryckligen i de äldre åldersklasserna när systemet etablerar sig. Antalet personer som anlitat systemet ökar då något jämfört med antagandena ovan. Ökningen uppskattas till 1 000—1 500 studerande, vilket höjer kostnaderna med ca 70—100 milj. mk.

Indirekta verkningar har inte beaktats i beräkningarna ovan. Om vuxenutbildningsstödet börjar användas i större omfattning kommer följden att bli bl.a. att rörligheten på arbetsmarknaden ökar, vilket påverkar den ekonomiska tillväxten och öppnar nya kanaler till arbetsmarknaden för arbetslösa som kan sköta vikariat under utbildningstiden. Detta sänker arbetslöshetsutgifterna. Enligt vissa tidigare utredningar anställs i två fall av tre en vikarie för en arbetstagare som blir ledig för en längre tid. En höjning av utbildningsnivån ökar dessutom på längre sikt produktiviteten och stimulerar bruttonationalprodukten, varvid en granskning på längre sikt visar att investeringen i utbildningen återförs de utgifter den föranlett.

3.2. Verkningar för medborgarna

Läsåret 1998—1999 fick sammanlagt 6 600 personer vuxenstudiepenning. Förmånen betalades i genomsnitt 5,7 månader. Före studierna hade de som fick förmånen genomsnittliga månadsinkomster på 6 600 mk. Om-

kring en tredjedel av dem som fick vuxenstudiepenning hade inkomster som understred 6 200 mk, som berättigade till förmånen minimibelopp, 1 540 mk. Bara 10 % hade inkomster som överskred den övre gränsen på 11 200 mk i månaden, som berättigade till maximiförmånen 2 800 mk i månaden. Den genomsnittliga vuxenstudiepenningen var 2 054 mk i månaden.

Det är problematiskt att beräkna den nuvarande nivån för den totala förmånen, eftersom yrkesutbildningsbidraget betalas skattefritt. År 1998 erhöles bidraget kvantitativt sett av omkring hälften av dem som fick vuxenstudiepenning.

Vuxenutbildningsstödet baserar sig på intjäningsprincipen, och i enlighet med den riktas användningen av stödet till dem som redan haft ett stadigvarande förvärvsarbete. Även av denna orsak avviker de som omfattas av stödet från dem som använder de nuvarande stöden. Förutsättningarna för erhållande av vuxenstudiepenning och yrkesutbildningsbidrag avviker från villkoren för vuxenutbildningsstödet i synnerhet i fråga om den arbetshistoria som krävs före stödtiden, för yrkesutbildningsbidraget dock bara under en övergångsperiod. Enligt en uppskattning från utbildnings- och avgångsbidragsfonden skulle drygt en tredjedel av de nuvarande mottagarna av yrkesutbildningsbidraget inte uppfylla den intjäningstid på tio år som enligt förslaget skall krävas under övergångsperioden. Enligt folkpensionsanstaltens uppskattning skulle ca över fjärdedel av de nuvarande mottagarna av vuxenstudiepenning inte uppfylla arbetshistorievillkoret tio år under övergångsperioden och på grund av den intjäningstid på fem år som krävs därefter skulle omkring ca fjärdedel falla utanför stödsystemet.

3.3. Verkningar i fråga om organisation och personal

Vid utbildnings- och avgångsbidragsfonden förutsätter verkställigheten av vuxenutbildningsstödet tilläggsresurser för uppskattningsvis två årsverken. Å andra minskar den stegvisa indragningen av yrkesutbildningsbidraget behovet av arbetskraft med två årsverken.

Införandet av vuxenutbildningsstödet påverkar också i någon mån arbetsmängden vid besvärinstanserna, arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen. Verkningarna blir dock små om man ser till det uppskattade antalet personer som anlitat systemet och beaktar det nuvarande antalet besvär som anförts över yrkesutbildningsbidraget och vuxenstudiepenningen.

4. Beredningen av propositionen

I den promemoria som de av statsrådet utnämnda utredarna landshövding Kalevi Kivistö och direktör Tuulikki Petäjaniemi överlämnade den 8 januari 1997 föreslogs att utkomstskyddet för vuxenutbildningen revideras i tre etapper. De två första etapperna har genomförts med iakttagande av riktlinjerna i förslaget. Den första etappen gällde långtidsarbetslösa som inledde studierna under läsåret 1997—1998 och hade därmed karaktären av ett tidsbestämt särskilt program. Den andra etappen som trädde i kraft den 1 januari 1998 utsträckte stödandet av arbetslösas frivilliga studier även till andra arbetslösa och är ett permanent system (stöd för arbetslösas frivilliga studier). Enligt utredarnas förslag bör reformen för det tredje utsträckas till dem som är studielediga från sitt arbete så, att utkomstskyddet då är lägre än nivån på arbetslöshetsdagpenningen.

Denna proposition baserar sig på den modell som utredarna föreslog för den tredje etappen. Statsrådets kansli tillsatte den 10 mars 1999 en arbetsgrupp för att vidareutveckla modellen. Arbetsgruppen bestod av representanter för social- och hälsovårdsministeriet, undervisningsministeriet, arbetsministeriet och de viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna. Arbetsgruppen fick i uppdrag att utreda utvecklingen av frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning för vuxna i arbetslivet (personer över 30 år). Arbetsgruppen skulle beakta tidigare utredningar om utbildningsbehov och

behov och utbildningsutbud. I enlighet med uppdraget sammanställde arbetsgruppen en mellanrapport den 30 juni 1999 och överlämnade sin slutrapport den 27 januari 2000.

Propositionen har i enlighet med arbetsgruppens förslag beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med representanter för undervisningsministeriet och de instanser som fanns representerade i den arbetsgrupp som nämns ovan. I samband med beredningen har även hörts andra företrädare för centralorganisationerna på arbetsmarknaden, utbildnings- och avgångsbidragsfonden, pensionsskyddscentralen, statens arbetsmarknadsverk och kommunala arbetsmarknadsverket, Företagarna i Finland, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, arbetslöshetsförsäkringsfonden, statskontoret, arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Avsikten är att i lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden skall bara de nödvändiga ändringar som vuxenutbildningsstödet föranleder företas i samband med förslaget gällande vuxenutbildningsstödet. Senare under vårsessionen nästa år ämnar regeringen avlåta en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden så att bestämmelserna om de förmåner som fonden beviljar och bestämmelserna om sökande av ändring bättre motsvarar kraven i den nya grundlagen och de krav som uppställs i internationella överenskommelser. Avsikten är att samtidigt utreda om det föreligger förutsättningar att ändra bestämmelserna om avgångsbidrag för statstjänstemän så att verkställigheten av avgångsbidragssystemet överförs från statskontoret till utbildnings- och avgångsbidragsfonden.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag**1.1. Lag om vuxenutbildningsstöd**

1 §. *Tillämpningsområde.* I paragrafen definieras lagens tillämpningsområde. Berättigad till en i lagen avsedd förmån är en i Finland bosatt löntagare eller företagare som deltar i frivillig yrkesutbildning. Boende i Finland avgörs i enlighet med lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993). På förmånen tillämpas inte rådets förordning (ETY) nr 1408/1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, eftersom det inte är fråga en förmån som avses i förordningen. I den arbetshistoria som förutsätts för att stöd skall beviljas kan således inte inräknas arbete som försäkrats i ett annat EU-land.

2 §. *Förmåner.* För tiden för frivillig yrkesutbildning skall betalas vuxenutbildningsstöd som ersättning för inkomstbortfallet. Den som deltar i utbildning skall dessutom ha rätt att få statsborgen för studielån så som bestäms i lagen om studiestöd.

3 §. *Definitioner.* I 1 punkten definieras begreppet stödberättigad löntagare. Som en stödberättigad löntagare betraktas en person i arbets- eller tjänsteförhållande samt även en person i annat motsvarande anställningsförhållande, t.ex. anställda hos Finlands Bank eller folkpensionsanstalten. Definitionen innebär att tillämpningsområdet inte omfattar sådana verkställande direktörer som inte står i arbetsförhållande till företaget och inte andra avtalsförhållanden om vilka uttryckligen har bestämts att det inte är fråga om arbete som utförs i ett arbetsförhållande. Sådana är bl.a. närståendevårdare och familjevårdare.

Förutom löntagare skall även företagare ha rätt att få stöd. Som företagsidkare betraktas på motsvarande sätt som enligt definitionen i 1 a § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984) den som för sin huvudsyssla är skyldig att uppta försäkring enligt lagen om pension för företagare (468/1969) eller lagen om pension för lantbruksföretaga-

re. De som bara bedriver företagsverksamhet i liten skala är således inte sådana företagare som avses i den föreslagna lagen. Till skillnad från utkomstskyddet för arbetslösa omfattar företagare enligt lagen inte t.ex. sådana personer i ledande ställning vid företaget eller delägare som inte har varit försäkringspliktiga enligt de nämnda lagarna, men som betraktas som företagare inom utkomstskyddet för arbetslösa. Å andra sidan kan dessa personer således med stöd av sitt arbetsförhållande bli berättigade till vuxenutbildningsstöd.

Med en stödmånad skall avses en av kalendermånaden oberoende tidsperiod på en månad under vilken vuxenutbildningsstöd utbetalas till den studerande.

Med stödperiod skall avses en utbildningstid som stöds med vuxenutbildningsstöd.

4 §. *Verkställighet.* Det föreslås att förmånen skall beviljas och betalas av utbildnings- och avgångsbidragsfonden, med undantag av statsborgen för studielån, där uppgifterna skall skötas av folkpensionsanstalten. Utbildnings- och bidragsfonden har tidigare beviljat bl.a. yrkesutbildningsbidrag enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden och folkpensionsanstalten har beviljat statsborgen enligt lagen om studiestöd.

Den allmänna planeringen, styrningen och utvecklingen av systemet med vuxenutbildningsstöd skall ankomma på social- och hälsovårdsministeriet. I egenskap av högsta myndighet ansvarar undervisningsministeriet för den frivilliga utbildningen och förvaltningen av den samt för det allmänna studiestödet. Bestämmelser om offentligt övervakad utbildning som berättigar till förmån föreslås i 6 §.

5 §. *Förutsättningar för beviljande av vuxenutbildningsstöd.* I paragrafen nämns de allmänna förutsättningarna för beviljande av vuxenutbildningsstöd, om vilka bestäms närmare i 6—10 §.

6 §. *Utbildning som berättigar till vuxenutbildningsstöd.* I paragrafen föreslås bestämmelser om utbildning som berättigar till vuxenutbildningsstöd.

Utbildning som berättigar till vuxenutbild-

ningsstöd är enligt 1 mom. 1 punkten utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995) eller universitetslagen (645/1997). Till stöd berättigar således

- utbildning som ges i form av grundläggande yrkesutbildning och som leder till yrkesexamen och t.ex. undervisning i huslig ekonomi i anslutning till utbildningen

- utbildning som syftar till avläggande av yrkesinriktad grundexamen i form av fristående examen, utbildning som förbereder för yrkesexamen eller specialyrkesexamen samt annan yrkesinriktad tilläggsutbildning än sådan som förbereder för fristående examen

- studier som leder till yrkeshögskoleexamen samt yrkesinriktade specialiseringsstudier och övrig vuxenutbildning vid yrkeshögskola

- utbildning som leder till lägre eller högre högskoleexamen eller till vetenskapliga, konstnärliga eller yrkesinriktade påbyggnadsexamina vid universitet eller fortbildning och öppen universitetsundervisning som ordnas av universiteten

- avläggande av delar av de examen som avses ovan och tilläggs- eller fortbildning enligt de nämnda lagarna.

Enligt förslaget kan vuxenutbildningsstöd också beviljas för avläggande av en del av en examen som avses ovan samt för tilläggs- och fortbildning. Som delar av en examen kan betraktas olika studiehelheter, t.ex. vitsord som avlagts inom det öppna universitetet. Enbart deltagande i undervisningen utan att sökanden har godkänts för examen eller en fristående studiehelhet berättigar inte till stöd.

Den som ordnar yrkesutbildning skall ha undervisningsministeriets tillstånd att anordna utbildningen. Yrkesutbildning för vuxna kan ordnas av yrkesutbildningscentrer för vuxna, riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter eller andra läroanstalter som beviljats tillstånd, t.ex. musikläroanstalter, idrottsutbildningscentrer, folkhögskolor, medborgarinstitut, studiecentraler och sommaruniversitet. Vid de sistnämnda läroanstalterna för fritt bildningsarbete ordnas också utbildning som leder till yrkesinriktad grundexamen på vissa områden, t.ex. idrotts- och fritidsområden.

Enligt den nya utbildningslagstiftningen har alla läroanstalter inom fritt bildningsarbete också tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning. Läroanstalter inom fritt bildningsarbete har således både ett utbildningsutbud som i vidare bemärkelse motsvarar kunskapsbehovet hos dem som använder vuxenutbildningsstöd (t.ex. språkutbildning och utbildning som syftar till att höja det datatekniska kunnandet) och sådan specialkompetens som behövs för att anordna utbildning som lämpar sig för mindre grupper, t.ex. de som har en sämre grundutbildning.

I 1 mom. 2 punkten avsedd annan utbildning under offentlig tillsyn är yrkesutbildning som ordnas på annat håll än inom undervisningsministeriets förvaltningsområde, t.ex. militärutbildning, polisutbildning och utbildning inom räddningsväsendet eller utbildning där anordnaren har beviljats tillstånd av tillståndsmyndigheten inom ett annat förvaltningsområde. Utanför utbildning som stöds faller således helt och hållet utbildning där tillstånd saknas, t.ex. utbildning som erbjuds vid privata läroanstalter, t.ex. privata kosmetikläroanstalter och massageläroanstalter.

Studier som avses i 1 mom. 3 punkten är studier som ingår i den grundläggande utbildningens eller gymnasiets lärokurs, för vilka stöd skall beviljas endast när avsaknaden av utbildningen utgör ett hinder för utvecklingen i yrket. Här avses både sådana situationer där avsaknaden av utbildningen gör det svårare att klara sig i yrket och sådana situationer där tillträde till yrkesutbildning förhindras på grund av att grundutbildningen saknas.

I 1 mom. 4 punkten föreslås bli bestämt om beviljande av stöd för studier utomlands. Med undantag av studier som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och i gymnasielagen (629/1998) skall stöd kunna beviljas även för en studieperiod som genomförs vid en utländsk läroanstalt, om den godkänns som ett led i sökandens utbildning eller examen vid en läroanstalt i Finland. Stöd kan beviljas för vetenskapliga påbyggnadsstudier vid en utländsk läroanstalt, om den studerande är inskriven som påbyggnadsstuderande vid ett finländskt universitet och studierna utomlands hänför sig till studierna i

hemlandet. Även studierna utomlands bör stå under offentlig tillsyn.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om beviljande av stöd för språkstudier. Vuxenutbildningsstöd skall kunna beviljas för språkstudier som övervakas offentligt så som avses i 1 mom. och som kompletterar eller stöder yrkesskickligheten. Stödet omfattar således t.ex. språkutbildning vid yrkesläroanstalter, yrkesutbildningscentrer för vuxna, yrkeshögskolor samt universitet och deras fortbildningscentraler och sådan språkutbildning vid folkhögskolorna som anskaffats av en offentlig myndighet. Stöd kan inte beviljas för t.ex. utbildning som ordnas av privata språksskolor.

Enligt 8—10 § i förslaget skall stöd beviljas om frånvaron från arbetet med anledning av utbildning omfattar sammanlagt två månader och inkomstbortfallet motsvarar denna tid. Det uppställs alltså en nedre gräns för utbildningens varaktighet. Vuxenutbildningsstödet är avsett för studier som leder till examen och för övriga krävande studier, där framgång förutsätter att den studerande åtminstone under vissa perioder helt frigör sig för studier. Samtidigt uppkommer det en klar skillnad jämfört med intresseinriktade studier vid sidan av arbetet och personalutbildning som arbetsgivaren finansierar samt sådana möjligheter att för en viss tid lämna arbetslivet som t.ex. sabbats- och alterneringsledighet erbjuder.

Studier med vuxenutbildningsstöd kan innebära deltagande i traditionell närundervisning, distansstudier med hjälp av olika kommunikationsmedel, självstudier såsom förberedelser inför tentamina och lärdomsprov eller kombinationer av dessa.

7 §. *Vuxenutbildningsstödet* *intjäningstid*. Det föreslås bli bestämt att för att stöd skall beviljas förutsätts en viss intjäningstid (nedan arbetshistoria) för vuxenutbildningsstödet, vilken baserar sig på tidigare pensionsförsäkrat förvärvsarbete och vissa med förvärvsarbete jämförbara situationer. Kravet på arbetshistoria graderas så, att vid ikraftträdandet förutsätts en arbetshistoria på minst tio år och för stödperioder som inleds den 1 augusti 2006 eller senare en arbetshistoria på fem år. I början riktas stödet således bara till dem som varit på arbetsmarknaden en längre tid.

När arbetshistorien beräknas beaktas sådant förvärvsarbete som förutsätts för i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/1961) avsedd grundpension eller annan med den jämförbar på arbets-, tjänste- eller anställningsförhållande grundad pension. I nämnda bestämmelse uppräknas de på arbets- och tjänsteförhållanden samt företagsverksamhet baserade pensionssystem som skall tillämpas vid samordningen av pensionerna. När arbetshistorien räknas ut beaktas således allt förvärvsarbete inom den privata och den offentliga sektorn som omfattas av pensionslagarna gällande förtjänstskydd. I den arbetstid som krävs inräknas även företags- och lantbruksföretagsverksamhet med obligatorisk pensionsförsäkring samt arbete som utsänd arbetstagare till den del arbetet har försäkrats i Finland.

Arbetshistorien räknas ut enligt samma principer och regler som vid beräkning av den arbetshistoria som förutsätts för deltidspension och arbetslöshetspension enligt lagen om pension för arbetstagare. Till skillnad från detta skall också den pensionsförsäkrades förvärvsarbete innan han eller hon fyllt 23 år beaktas. På motsvarande sätt uppbärs även den arbetslöshetsförsäkringspremie som används för att finansiera förtjänstdelen för det arbete som utförts före 23 års ålder. Motsvarande sätt att beräkna arbetshistorien tillämpas också i fråga om utbildningsdagpenningen.

Att den arbetshistoria som förutsätts verkligen finns utreds av fonden med hjälp av pensionsskyddscentralens register, som sökanden vid behov kompletterar med ett registerutdrag från statskontoret eller Kommunernas pensionsförsäkring samt ett intyg av den senaste arbetsgivaren. Av registerutdraget från pensionsskyddscentralen framgår som kalendertider arbetstagarens arbetstider enligt lagen om pension för arbetstagare samt på motsvarande sätt enligt pensionslagarna för den offentliga sektorn samt tiderna som försäkrad enligt lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare. I registerutdragen specificeras inkomsterna och arbetstiderna enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) och lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsför-

hållande (662/1985) som redovisningsmånader. Också vid parallellfall inom pensionssystemen kan tiden i arbete utredas med hjälp av registerutdragen. När tiden i arbete i det senaste arbetsförhållandet för respektive innevarande år utreds, skall sökanden uppvisa en tillförlitlig utredning av arbetsgivaren. Om arbetsgivaren har underlåtit att redovisa pensionspremier eller att uppta försäkring, kan även en tillförlitlig utredning av någon annan godkännas när arbetshistorieförutsättningarna utreds.

I 3 mom. föreslås bli bestämt att när arbetshistorien beräknas skall som med pensionsförsäkrat förvärvsarbete jämförlig tid beaktas den tid under vilken sökanden har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller särskild moderskapspenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) för en tid, under vilken han eller hon inte har tjänat in pension. Som jämförlig tid föreslås även den tid som sökanden varit vårdledig enligt 35 c § lagen om arbetsavtal (320/1970), 24 § statstjänstemannaförordningen (971/1994), 32 b § sjömanslagen (423/1978) eller enligt ett kommunalt tjänstekollektivavtal eller fullgjort beväringstjänst eller civiltjänst. Som med pensionsförsäkrat förvärvsarbete jämförlig tid skall ytterligare beaktas den tid som sökanden på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada varit arbetsoförmögen och fått i 1 mom. avsedd pension, rehabiliteringsstöd eller olycksfallspension enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948) och lagen om olycksfallsersättning för statstjänstemän (449/1990).

De med pensionsförsäkrat förvärvsarbete jämförliga tiderna kan utredas på basis av uppgifterna i ansökningsblanketten, och de kan vanligen verifieras utgående från uppgifterna från folkpensionsanstalten eller en annan myndighetskälla. I fråga om t.ex. familjepolitiska ledigheter har folkpensionsanstalten dock inte i alla situationer uppgifter från en tillräckligt lång tid. Till stöd för ansökan bör den sökande i sådana fall uppvisa en tillräckligt tillförlitlig annan utredning som han eller hon beroende på situationen fått av t.ex. arbetsgivaren, folkpensionsanstalten eller skattemyndigheten. När utredningens tillförlitlighet och bevisvärde prövas bör den gällande lagstiftningen och övriga rådande för-

hållanden under den jämförliga tiden beaktas.

Förslaget om att familjepolitiska ledigheter samt tid i beväringstjänst eller civiltjänst skall vara jämförliga med tid i arbete baserar sig på målen för främjande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Det är dock inte ändamålsenligt att villkoret för arbetshistorien i strid mot försäkrings- och intjäningsprincipen i det föreslagna systemet uppfylls även för den som i själva verket inte har utfört försäkrat arbete eller bara arbetet litet. Det föreslås därför att den jämförliga tiden får utgöra högst en fjärdedel av den totala tid som beaktas.

8 §. *Frånvaro från arbetet.* Vuxenutbildningsstödet är ersättning för inkomstbortfall, och för att det skall beviljas förutsätts frånvaro från arbete och inkomstbortfall med anledning av utbildning. Det föreslås att stöd skall kunna beviljas om sökanden på grund av studieledighet eller annan ledighet enligt överenskommelse med arbetsgivaren inte har inkomster under minst två månader. Bestämmelser om förutsättningen frånvaro från arbetet föreslås i 8 § och bestämmelser om inkomstbortfallet föreslås i 9 och 10 §.

För att vuxenutbildningsstöd skall erhållas förutsätts att löntagarens arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande såsom huvudsyssla gäller under utbildningstiden. Avsikten är att förmånerna skall stöda studier som bedrivs av personer som arbetar. Anställningsförhållandet kan dock uppsägas trots överenskommen studieledighet eller annan ledighet av orsaker som inte beror på den studerande. Eftersom det skulle vara oskäligt att en sådan studerande förlorar stödet och därmed även går miste om utbildningen, föreslås att den studerande skall ha rätt att få stödet trots att arbetet upphör. Även visstidsanställda skall ha rätt att få stöd för den tid de är studielediga eller lediga på annat motsvarande sätt.

Med anställningsförhållande såsom huvudsyssla avses det arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande från vilket den huvudsakliga utkomsten fås. Den som är studieledig anses i allmänhet vara anställd i huvudsyssla, och detta villkor behöver inte utredas närmare i fondens beslutsfattande. Om det är fråga om annan med arbetsgivaren överenskommen ledighet på grund av utbildning, kan

ett sådant arbete i regel inte betraktas som anställningsförhållande såsom huvudsyssla där timantalet per vecka i genomsnitt är mindre än 16 arbetstimmar. Inom vissa områden, t.ex. inom undervisningsbranschen, räcker även ett mindre antal arbetstimmar till för huvudsyssla. Som huvudsyssla kan i allmänhet betraktas det arbete från vilket största delen av förvärvsinkomsterna fås eller där arbetsinsatsen utgör största delen av förvärvsarbetandet.

Sökanden skall var studieledig enligt lagen om studieledighet eller på motsvarande sätt ledig på grund av utbildning enligt en annan överenskommelse med arbetsgivare. Rätten att vara ledig under utbildningstiden bestäms i sista hand med stöd av lagen om studieledighet. Om inte något annat överenskoms, bestäms även rättigheterna och skyldigheterna i anslutning till arbetsförhållandet enligt lagen om studieledighet. Med studieledighet avses i lagen om studieledighet tid under vilken arbetsgivare för utbildning har frigjort arbetstagare från fullgörande av uppgifter som hör till arbetstagarens anställningsförhållande. Till studieledighet räknas inte den tid under vilken arbetstagaren studerar enligt vad arbetsgivaren bestämt.

I 4 § lagen om studieledighet sägs att en arbetstagare vars anställningsförhållande såsom huvudsyssla till en och samma arbetsgivare har pågått sammanlagt minst ett år i en eller flera perioder är berättigad att erhålla studieledighet. För att ledighet skall beviljas förutsätts att studierna bedrivs inom utbildning som är underställd offentlig tillsyn eller inom fackföreningsutbildning enligt vad som särskilt har överenskommit i arbets- eller tjänstekollektivavtal mellan riksomfattande arbetsmarknadsorganisationer. Skulle beviljande av studieledighet under den tid som avses i ansökan medföra kännbar olägenhet för arbetsgivaren, har arbetsgivaren rätt att uppskjuta den tidpunkt då studieledigheten skall börja eller bara bevilja en del av sökandena studieledighet. Arbetstagaren har i sin tur rätt att uppskjuta studieledighet som har beviljats för längre tid än fem dagar, om detta inte medför kännbar olägenhet för arbetsgivaren och å andra sidan rätt att avbryta studieledighet som beviljats för längre tid än 50 dagar och återvända till arbetet. Arbetstagare får

inte uppsägas eller arbetsavtal hävas under studieledigheten.

I 6 § lagen om studieledighet sägs att vid bestämmande av ekonomiska förmåner som fastställs på basis av anställningsförhållandet och som inte är lagstadgade, anses tiden för studieledighet såsom likställd med arbetad tid så som genom arbets- eller tjänstekollektivavtal har överenskommit. Enligt 3 § 5 mom. 11 a-punkten semesterlagen (272/1973) anses likställda med arbetade dagar vid bestämmandet av semester även de arbetsdagar då arbetstagaren medan arbetsförhållandet varade varit förhindrad att utföra arbete på grund av studieledighet, dock högst 30 dagar per kvalifikationsår, om arbetstagaren omedelbart efter studieledigheten återvänt till arbete som arbetsgivaren anvisat honom. För tiden enligt lagen om studieledighet intjänas pension, om den studerande under utbildningstiden erhåller yrkesutbildningsbidrag som berättigar till arbetspensionstillägg.

Enligt 7 § 1 mom. förordningen om studieledighet (864/1979) skall arbetsgivaren minst 15 dagar innan utbildningen eller studierna börjar lämna skriftligt meddelande om sitt avgörande av ansökan.

I praktiken är förfarandet mellan arbetsgivare och arbetstagare inom den privata sektorn oftast smidigt och oberoende av bestämnelserna i lagen om studieledighet. Parterna kan fritt komma överens om ledighet som används för utbildning. Det föreslås således bli bestämt att även de arbetstagare som på grund av studier frigjorts från sina uppgifter med stöd av en annan överenskommelse med arbetsgivaren om ledighet motsvarande studieledighet skall ha rätt till förmånen. En förutsättning är dock att ledigheten baserar sig på utbildning eller att det har överenskommit att ledigheten skall användas för utbildning. Tjänstledigheter som överenskommit för andra ändamål, t.ex. för skötsel av privata angelägenheter, eller vårdledigheter är således inte sådan frånvaro från arbetet som avses i lagrummet.

Företagare skall i sin tur ha rätt till vuxenutbildningsstöd, om de före utbildningen i minst tre års tid har varit verksamma som företagare enligt 3 § i lagförslaget. En förutsättning är alltså också att de är pensionsförsäkrade som företagare. Stödet är avsett för

yrkesverksamma och avsikten är inte att förutsätta att företagarna skall upphöra med sin verksamhet. Företagare bör dock avbryta eller minska på sitt arbete så, att deras företagsinkomst blir liten i enlighet med det inkomstbortfall som förutsätts i paragrafen. Avbrytandet av företagsverksamheten under studietiden kan inte på samma sätt som i fråga om anställningsförhållanden konstateras på annat sätt än via minskade inkomster på motsvarande sätt som vad som anges i 10 §. Minskningen av inkomsterna kan påvisas t.ex. genom mellanbokslut, ändringsintyg för pensionsförsäkringen eller intyg av bokföraren.

9 §. *Inkomstbortfall under oavbruten studieledighet.* I paragrafen föreslås bestämmelser som gäller situationer där den som lämnar sitt arbete för utbildning deltar i utbildningen i minst två månader utan avbrott och inte får lön för utbildningstiden av sin arbetsgivare. Oavbrutna studier som bedrivs på heltid under studieledighet är den huvudsakliga utbildningsformen för vuxenutbildningsstödet. Det är då i allmänhet inget problem att konstatera och påvisa frånvaron från arbetet och inkomstbortfallet. Beviljandet av stöd förhindras då inte av att skåliga naturaförmåner som gäller under tiden i arbete kvarstår under utbildningstiden. Utbildning som arbetsgivaren finansierar eller de understöd och stipendier som beviljats för utbildningen eller anordnandet av den hindrar inte heller att stödet utbetalas.

Om den studerande oavbrutet deltar i utbildning, men under stödperioden får nya eller ökade naturaförmåner eller lön från sin huvudsyssla för arbete som utförts under perioden med vuxenutbildningsstöd eller andra tillfälliga förvärvsinkomster eller biinkomster, bestäms rätten till förmånen enligt 2 mom. Det föreslås att förmånen inte skall betalas för sådana stödperioder under vilka sökanden har haft tillfälliga inkomster av huvudsyssla eller övrig ovan avsedd förvärvsinkomst som sammanlagt utgör mera än tre fjärdedelar av förmånsbeloppet per månad. Här beaktas endast inkomster som förtjänats av arbete som utförts under stödperioden oavsett betalningstidpunkten. Med förmånsbeloppet per månad avses det totala belopp av förmånen som sökanden skulle ha varit

berättigad till under stödmånaden utan tiden i arbete. Förändringar i inkomsterna skall meddelas fonden så som bestäms i 27 §.

10 §. *Inkomstbortfall under periodiserad studieledighet.* Avsikten är att systemet med vuxenutbildningsstöd också skall kunna användas så smidigt som möjligt inom olika flerformsstudier, där arbetet alternerar med distans- och närstudieperioderna. För att stöd skall beviljas förutsätts då att frånvaron från arbetet med anledning av utbildning skall vara sammanlagt minst två månader. I sådana situationer uppskattas inkomstbortfallet på basis av inkomsterna under en längre tid.

Enligt förslaget skall inkomstbortfallet fastställas enligt granskningsperioder på minst tre månader. För att stöd skall betalas förutsätts då att inkomsterna för den som deltar i utbildning sjunker med minst en tredjedel under en granskningsperiod på tre månader. Denna sänkning uttrycker minimum för minskningen av inkomsterna och relationstallet för jämförelsen. Avsikten är inte att förutsätta en fast granskningsperiod. Exempelvis kan inkomstbortfallet under en utbildning som varar nio månader granskas antingen som en enda nio månaders period, varvid det förutsätts att inkomstbortfallet motsvarar minst lönen för tre månader, eller som separata granskningsperioder på sex och tre månader. Jämförelsen görs med den stadigvarande lön som ligger till grund för förmånen och om vilken föreslås bli bestämt i 12 § 3 mom. Granskningsperioden börjar när utbildningen inleds och senare granskningsperioder börjar när den föregående granskningsperioden slutar.

Stödet skall inte påverkas av andra inkomster än förvärvsinkomster, om det inte är fråga om i 11 § avsedda sociala förmåner som utgör ett hinder för betalning av förmånen.

11 §. *Begränsningar i fråga om vuxenutbildningsstödet.* Avsikten är att vuxenutbildningsstödet skall ersätta den studerandes inkomstbortfall under studietiden. Förmånen skall således inte beviljas den vars utkomst tryggats på något annat sätt under studietiden. En studerande som har förmåner som dimensionerats så att de tryggar utkomsten skall alltså inte ha rätt att få vuxenutbildningsstöd. Rätten till stöd omfattar inte heller sådana situationer där den studerande inte

kan bedriva heltidsstudier. Sådana situationer föreligger bl.a. när beväringstjänst eller civil-tjänst fullgörs och när frihetsstraff avtjänas då den studerande studerar vid en straffin-rättning. De som får studiestöd, dvs. studiepenning eller vuxenstudiepenning, liksom de som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning skall inte ha rätt att få vuxenutbildningsstöd. På samma sätt som den som får förmåner som betalas på grund av arbetslöshet skall inte heller den som på grund av arbetsoförmåga inte kan bedriva heltidsstudier ha rätt att få stödet. Den som får deltidstillägg skall inte heller vara stödberättigad. Den föreslagna förteckningen över förmåner och omständigheter som hindrar att stödet utbetalas motsvarar, med undantag av 14—18 punkten, förteckningen i lagen om studiestöd.

12 §. *Vuxenutbildningsstödet belopp.* Stödet skall bestå av en grunddel, som staten betalar, och en inkomstrelaterad förtjänstdel, som finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier.

Det föreslås att vuxenutbildningsstödet grunddel skall vara 440 euro (ca 2 600 mk) i månaden. Den förtjänstdel som dessutom betalas till löntagare skall upp till 2 700 mk (ca 16 000 mk) uppgå till 20 % av de månadsinkomster som bestäms enligt 3 mom. och 15 % för den överskjutande delen. Med en månadslön på 1 000 euro (ca 6 000 mk) innebär detta att stödet är 640 euro (ca 3 800 mk) i månaden, med en månadslön på 2 000 euro (ca 11 900 mk) blir beloppet 840 euro (ca 5 000 mk) i månaden och med en månadslön på 3 000 euro (ca 17 800 mk) 1 025 euro (ca 6 100 mk) i månaden. Beroende på inkomstnivån är det skattepliktiga vuxenutbildningsstödet således antingen något eller betydligt större än det sammanlagda beloppet av den skattepliktiga vuxenstudiepenningen enligt lagen om studiestöd och det skattefria yrkesutbildningsbidrag som utbildnings- och avgångsbidragsfonden betalar.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om den lön som ligger till grund för beräkningen av förtjänstdelen. Lönen skall beräknas utgående från stadigvarande inkomster av arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande före utbildningen för sammanlagt ett år, där tiden kan bestå av flera separata perioder om

sökanden har varit borta från arbetet på grund av t.ex. familjeledigheter, studier, sjukdom, anstaltsvård eller av någon annan motsvarande orsak. Även perioderna av arbetslöshet mellan visstidsanställningar jämföras med ovan nämnda orsaker. Enligt 3 mom. skall närmare bestämmelser om orsakerna och om den maximala tidsperioden för vilken inkomsterna kan beaktas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Definitionen motsvarar i hög grad definitionen av den lön som används som grund för dagpenningen vid enligt förtjänsten avvägt utkomstskydd för arbetslösa.

Tidsperioden ett år skall räknas bakåt från början av den kalendermånad som föregår stödperioden, varvid frånvaro från arbetet av de orsaker som nämns ovan lämnas obekaktad. För att lönen skall kunna fastställas skall sökanden tillställa fonden ett löneintyg av den senaste arbetsgivaren över ovan avsedda inkomster för sammanlagt ett år.

Lönen påvisas genom ett löneintyg av den senaste arbetsgivaren så, att arbetsgivaren med ett standardiserat intyg uppger inkomsterna för innevarande år samt för föregående år och vid behov för flera föregående år. Den lön som används som grund för vuxenutbildningsstödet förtjänstdel beräknas på basis av intygen så att till inkomsterna under innevarande år adderas den genomsnittliga månadslönen för föregående år för så många månader att det sammanlagda antalet beräkningsmånader för innevarande och föregående år blir tolv. Om sökanden under arbetsförhållandet varit borta från arbetet en längre tid av de orsaker som nämns ovan, skall vid behov inkomsterna från flera år beaktas enligt motsvarande princip.

Enligt förslaget skall närmare bestämmelser om fastställandet av den lön som ligger till grund för förtjänstdelen utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Vuxenutbildningsstödet söks alltid för en viss utbildningshelhet, och beslut meddelas av fonden. Förfarandet är detsamma också i de situationer där utbildningen består av flera perioder och i de situationer där stöd söks först i efterhand. Avgörandet gällande vuxenutbildningsstödet belopp gäller således hela utbildningshelheten enligt ansökan. Den

lön som används som grund för beräkningen av förtjänstdelen fastställs således inte på nytt även om den studerande arbetar mera än ett år mellan utbildningsperioderna inom den utbildningshelhet som stöds. När stöd söks för en ny utbildningshelhet och ett nytt beslut meddelas med anledning av ansökan, skall även den lön som ligger till grund för förtjänstdelen bestämmas på nytt i enlighet med 3 mom.

13 §. *Statsborgen för studielån.* Den som får vuxenutbildningsstöd skall ha rätt att få statsborgen för studielån, om de villkor för beviljande av statsborgen som anges i lagen om studiestöd uppfylls. Utbildningen skall således pågå i minst två månader, vara oavbruten och försiggå på heltid. Även andra villkor för statsborgen om vilka stadgas i lagen om studiestöd skall uppfyllas. Till följd av detta är det möjligt att den som har rätt att få vuxenutbildningsstöd inte har rätt att få statsborgen för studielån. Det kan dock inte anses att den som deltar i utbildning som är kortare än två månader behöver statsborgen för studielån.

Bestämmelser om statsborgen för studielån finns i första hand i 15 och 16 § lagen om studiestöd. I det andra lagförslaget i propositionen föreslås tekniska ändringar i dessa paragrafer. Bestämmelser om statsborgen för studielån finns dessutom i 6 kap. Av 15 § är i praktiken 1 mom. tillämplig med tanke på vuxenutbildningsstödet. Enligt 1 mom. skall även studerande som får vuxenutbildningsstöd beviljas statsborgen för studielån. Tillämplig är också 4 mom., där det sägs att statsborgen inte beviljas den som avtjänar frihetsstraff och inte heller den vars tidigare studielån indrivs av folkpensionsanstalten på grundval av borgensansvar. I 16 § föreslås bli bestämt att beloppet av statsborgen skall vara 1 800 mk per stödmånad för den som får vuxenutbildningsstöd. Beloppet är detsamma som för studerande som får vuxenstudiepenning. I 6 kap. lagen om studiestöd finns bestämmelser om statsborgens giltighet och innehållet i statsborgen samt preskription av borgen, yrkande på återbetalning av lån, återkrav av borgensfordran, beviljande av betalningsbefrielse och ränta på borgensfordran.

Det är inte motiverat att för vuxenutbild-

ningen utforma ett från systemet med statsborgen för studielån fristående system med statsborgen för studielån, där innehållet i praktiken dock är detsamma.

14 §. *Stödperiodens längd.* Vuxenutbildningsstödet skall vara relaterat till arbetshistorien. Eftersom förtjänstdelen skall finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier, föreslås att stödperiodens maximala längd skall vara bunden till arbetsmånaderna. Varje arbetsmånad innebär att 0,8 dagar som berättigar till förmån intjänas. Delar av arbetsmånader avrundas till närmaste fulla månad och den tid som berättigar till stödperiod avrundas på motsvarande sätt till närmaste fulla dag. Även jämförliga tider enligt 7 § 3 mom. skall beaktas och stödperioden intjänas på basis av hela karriären fram till åldern för ålderspension.

När stödperioden intjänas i dagar skall en stödmånad anses omfatta 21,5 dagar. Efter t.ex. tio år i arbete är stödperioden 96 utbildningsdagar, dvs. ca fyra och en halv månad. Som helhet kan karriären i praktiken berättiga till en stödperiod som maximalt omfattar cirka ett år och åtta månader.

Om förmånen kunde användas bara enligt den rätt som intjänats, skulle huvuddelen av stödet riktas till slutskedet av karriären. För att ens något långvarigare studier skall vara möjliga redan tidigare, bör rätten kunna användas redan på förhand. Enligt förslaget skall användningen av stödrätten på förhand motsvara högst den förväntade återstående karriären fram till 60 års ålder. Stödrätt intjänas dock också genom det arbete som utförs efter denna ålder. För närvarande är den genomsnittliga pensionsåldern 59 år. Det är därför inte ändamålsenligt att rätten att använda vuxenutbildningsstöd på förhand utsträcks till de sista åren före ålderspensionen, eftersom detta så gott som i regel skulle förorsaka återbetalning enligt 15 §.

För att stödrätten skall kunna användas på förhand skall det förutsättas att arbete enligt 7 § uppgår till minst tio år före stödperiodens början. I den tioåriga arbetshistoria som förutsätts för förhandsanvändningen kan inte beaktas de jämförliga tider som avses i 7 § 3 mom. i lagförslaget.

Om rätten till vuxenutbildningsstöd inte utnyttjas under karriären, gottgörs detta inte i

den pension som betalas eller på annat sätt.

15 §. *Förmånstagarens finansieringsandel i vissa fall.* I paragrafen föreslås bestämmelser om tekniken för en s.k. kontomodell för stöd tid som använts på förhand. I enlighet med intjäningsregeln är förhandsanvändning enligt 14 § 2 mom. ett slags lån som när karriären fortsätter skall betalas tillbaka genom fortsatta premier under den framtida karriären. Om karriären blir kortare än den kalkylerade arbetstid som legat till grund för förhandsanvändningen, skall den del av förmånstagarens betalningsandel som blir obetald som arbetstagarpremier beaktas som återbetalning så som föreslås i paragrafen.

Enligt förslaget skall fonden hos den som fått vuxenutbildningsstöd som ett belopp som motsvarar stödtagarens egen betalningsandel uppbära en tredjedel av vuxenutbildningsstödet förtjänstdelar för den tid som inte täcks av den faktiska intjäningstiden för vuxenutbildningsstöd efter stödperioden. Som intjäningstid efter stödperioden beaktas intjäningstiden enligt såväl 7 § 1 mom. som 3 mom. Med avvikelse från 7 § 3 mom. skall den jämförliga tiden beaktas i sin helhet. I enlighet med vad som framförts ovan skall intjäningstiden således omfatta moderskaps-, faderskaps-, föräldrapenningssperioder och perioder med särskild moderskapsspenning, vårdledigheter samt perioder under vilka erhållits arbetslöshetspension, rehabiliteringsstöd, individuell förtidspension eller olycksfallspension.

Det föreslås dessutom bli bestämt att i den intjäningstid enligt 2 mom. som används vid jämförelse också skall inräknas den tid under vilken erhållits rehabiliteringspenning enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall med stöd av rehabiliteringsbestämmelserna inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen. I intjäningstiden skall dessutom inräknas primärtid enligt 27 § sjukförsäkringslagen för vilken betalats dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

Sökandens finansieringsandel av vuxenutbildningsstödet bestäms enligt 30 §, som gäller finansiering. Stödets grunddel skall finansieras med statsmedel och förtjänstdelen

med lönebaserade avgifter, som insamlas till arbetslöshetsförsäkringsfonden. Arbetslöshetsförsäkringsfondens utgifter finansieras med arbetsgivares och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremier. Premiernas förhållande varierar något beroende på totalpremiens nivå. För att bestämmelsen skall vara så tydlig som möjligt även på längre sikt, föreslås bli bestämt att en tredjedel av förtjänstdelen skall betraktas som stödtagarens finansieringsandel.

Om vuxenutbildningsstödet har beviljats så att förhandsanvändning enligt 14 § 2 mom. har beaktats, bör fonden utreda förutsättningarna att enligt kontomodellen återkräva den egna finansieringsandelen när stödtagaren har rätt till lagstadgad ålderspension på grund av ålder. Uppgifterna om ålderspension och grunderna för den får fonden från pensions-skyddscentralen. Fonden utreder den pensionsförsäkrades intjäningstid med hjälp av grunderna för den ålderspension som stödtagaren beviljats. På uppmaning av fonden skall stödtagaren däremot uppvisa en tillräckligt tillförlitlig utredning om annan jämförlig intjäningstid. Huvudregeln är att betalningsandelen skall uppbäras när villkoren uppfylls, men fonden kan dock avstå från uppbörden om detta anses skäligt med hänsyn till sökandens ekonomiska omständigheter. Ett intyg av den kommunala socialvårdsmyndigheten om sökandens utkomst används när möjligheten att avstå provas. Uppbörden skall också kunna slopas om det är fråga om ett litet belopp. Beloppet skall kunna betalas tillbaka successivt i enlighet med ett betalningsprogram som överenskommit med fonden. I ett beslut av fonden gällande uppbörd av förmånstagarens finansieringsandel skall ändring kunna sökas i enlighet med 22 §.

16 §. *Ansökan om och beviljande av förmån.* Vuxenutbildningsstöd skall sökas hos utbildnings- och avgångsbidragsfonden samt statsborgen hos folkpensionsanstalten på blanketter som fastställts för ändamålet. Beslut om beviljande av förmån kan sökas redan innan utbildningen inleds när sökanden har antagits till utbildningen. Fonden bör stå i teknisk förbindelse med pensionsskyddscentralen för att uppgifter som behövs för beviljandet skall kunna utredas. Sökanden skall dessutom vid behov till ansökan bifoga en ut-

redning av pensionsskyddscentralen, statskontoret eller Kommunernas pensionsförsäkring eller en annan utredning om att arbetshistorie villkoren uppfylls samt ett meddelande om antagningen till utbildningen.

Vuxenutbildningsstöd och statsborgen för studielån skall kunna sökas samtidigt. I fråga om statsborgen skall fonden eller sökanden själv, om han eller hon så önskar, lämna in ansökningsblanketten och beslutet om vuxenutbildningsstödet till folkpensionsanstalten. Ansökningsförfarandet följer således principen om en enda lucka trots att beslutsförfarandet är tudelat. Enligt 23 § lagen om studiestöd kan statsborgen inte beviljas annat än från början av den månad då ansökan lämnats in.

17 §. *Beslut om förmån.* Sökanden skall få ett skriftligt beslut när en förmån beviljas, förvägras eller återkrävs eller förmånstagarens finansieringsandel återkrävs. När stöd betalas ges i efterhand ett separat skriftligt överklagbart beslut bara i de i 10 § och 19 § 2 mom. avsedda situationer där förutsättningarna för beviljande av förmånen kan konstateras först när utbildningen har inletts.

18 §. *Förhandsbeslut.* För att sökanden skall kunna fatta avgöranden om utbildningen på basis av så noggranna uppgifter om beviljade förmåner som möjligt, är det ändamålsenligt att ett bindande förhandsbeslut om rätten till en förmån och stödperiodens längd kan fås redan innan utbildningen inleds. Förhandsbeslutet skall på begäran av sökanden meddelas på basis av uppgifterna om utbildningens art och omfattning samt om sökandens arbetshistoria och med beaktande av övriga utredningar som sökanden företett. Senare, när sökanden blivit studieledig och fortfarande uppfyller villkoren för att stöd skall beviljas, får han eller hon på basis av ansökan ett egentligt i 17 § avsett beslut om beviljande av förmån. Efter att sökanden erhållit förhandsbeslutet skall han eller hon omedelbart underrätta fonden om sina eventuella inkomster under utbildningstiden eller andra förändringar i förhållandena. Ett egentligt beslut om beviljande eller förvägran enligt 17 § ges först på basis av ansökan.

19 §. *Betalning av vuxenutbildningsstöd.* Enligt 1 mom. skall vuxenutbildningsstöd kunna betalas ut på basis av ansökan och be-

slutet om beviljande utan någon särskild ansökan i efterhand om betalning. En förutsättning är dock att frånvaron från arbetet har varit oavbruten och att lön inte har betalats för den aktuella tiden. Även om betalningen av förmån inte längre behöver sökas särskilt, skall sökanden dock tillställa fonden en för beviljandet nödvändig utredning om i 8 § avsedd anställning och studieledighet eller annan ledighet utan lön på grund av studier.

Om frånvaron på grund av studier inte är oavbruten eller helt utan lön, skall betalning av vuxenutbildningsstöd sökas i efterhand. I dylika i 10 § avsedda situationer kan förutsättningarna för stödet konstateras först i efterhand. Till ansökan skall då bifogas en utredning om i 8 § avsedd anställning, studieledighet eller annan ledighet utan lön på grund av utbildning samt dessutom uppgifter om inkomstbortfallet enligt 10 §. På basis av ansökan meddelas ett överklagbart beslut om betalning av vuxenutbildningsstöd.

Vid oavbruten utbildning betalas i stöd ett belopp per månad enligt 12 §. Om den sista månaden inte blir en full stödmånad eller stödet på grund av periodiserad utbildning enligt 10 § annars betalas för delar av månaderna, utbetalas stöd för utbildningstiden för högst fem dagar i kalenderveckan. En månad anses omfatta i genomsnitt 21,5 stöddagar.

Förmånen betalas in på sökandens konto. Om förmånen inte kan betalas in på konto, t.ex. därför att konto saknas, kan den också betalas på annat sätt.

20 §. *Indragning och inställelse av utbetalningen av vuxenutbildningsstöd.* Utbetalningen skall dras in den dag då utbildningen av en eller annan orsak upphör tidigare än planerat. Utbetalningen av stödet inställs, om den studerandes förvärvsinkomster, enligt utredning som inkommit till fonden, överstiger det belopp som föreskrivs i 9 § 2 mom. För att undvika uppenbara återkravssituationer skall utbildnings- och avgångsbidragsfonden ha rätt att inställa utbetalningen, om det annars föreligger motiverad anledning att anta att utbetalningen skall indras eller inställas tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. En sådan situation kan uppkomma t.ex. när omständigheterna har förändrats och den studerande inte har fullgjort sin skyldighet att lämna upplysningar

enligt 27 §. Fonden bör regelbundet höra sig för hos läroanstalterna om hur studierna framskridit och om de eventuellt har avbrutits. Utbetalningen bör fortsätta så snart det inte längre finns några grunder för inställelsen. Enligt den s.k. kontomodellen i det föreslagna systemet kan det hända att den studerande själv anser att det lönar sig att inställa utbetalningen. Utbetalningen skall då avbrytas på hans eller hennes begäran.

21 §. *Återkrav.* Som huvudregel föreslås att har en förmån betalats utan grund eller till ett för stort belopp, skall förmånen återkrävas. Förslaget motsvarar principen inom bl.a. socialförsäkringen. På motsvarande sätt skall återkravet kunna frångås, om detta anses skäligt med hänsyn till mottagarens ekonomiska förhållanden och orsakerna till att ett för stort belopp betalats ut. Utgångspunkten för prövningen av skäligheten är, såsom inom socialförsäkringen i övrigt, ekonomisk prövning av skäligheten. I enlighet med generella principer skall återkrav inte kunna frångås, om betalningen utan grund beror på svikligt förfarande eller grovt vållande från sökandens sida.

22 §. *Ändringssökande.* Inom socialförsäkringen har besvär förfarandet förenhetligats för olika slags förmåner. Det föreslås att besvär förfarandet gällande vuxenutbildningsstödet skall ordnas på motsvarande sätt. Möjligheten att söka ändring skall enbart gälla beslutet om vuxenutbildningsstöd och beslutet enligt 15 § om återkrav av förmånstagarens finansieringsandel. Ändring skall där emot inte kunna sökas särskilt i fråga om statsborgen för studielån.

Som första besvärinstans föreslås arbetslöshetsnämnden, hos vilken även andra förmånsbeslut av fonden överklagas. Ändring i arbetslöshetsnämndens beslut skall få sökas hos försäkringsdomstolen, som är högsta besvärinstans i socialförsäkringsärenden.

23 §. *Självrättelse.* Vid sökande av ändring inom socialförsäkringen iakttas självrättelseförfarande. Innehållet i paragrafen är detsamma som i andra motsvarande gällande bestämmelser.

24 §. *Besvär som inkommit för sent.* Paragrafen motsvarar det förfarande som allmänt föreskrivs om sökande av ändring i övrigt.

25 §. *Undanröjande av beslut.* I paragrafen

föreslås en sedvanlig bestämmelse om undanröjande av beslut som vunnit laga kraft. Undanröjande skall sökas hos försäkringsdomstolen.

26 §. *Rättelse av fel.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om rättelse av sak- och skrivfel som motsvarar bestämmelserna i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). I 1 mom. föreslås dessutom, på motsvarande sätt som i fråga om fullföljdsförfarandet i övrigt, att med samtycke av den som saken gäller skall fonden kunna rätta sitt felaktiga beslut.

27 §. *Den studerandes skyldigheter och skyldighet att lämna uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om den studerandes skyldighet att lämna uppgifter. Den studerande skall omedelbart underrätta den som beviljat förmåner om sådana förändringar i omständigheterna som påverkar förmånen. Sådana förändringar är t.ex. att studierna upphör eller avbryts, att de förvärvsinkomster som påverkar vuxenutbildningsstödet ändras eller att en socialförmån som hindrar stödet erhålls.

28 §. *Rätt att få och lämna ut uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om fondens och besvärinstansernas rätt att få sådana uppgifter som de behöver för att avgöra ett ärende och annars för att verkställa ett uppdrag enligt lagen.

29 §. *Tystnadsplikt.* Fonden och besvärinstanserna skall ha rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna få de uppgifter de behöver. Under de förutsättningar som anges i paragrafen skall uppgifterna kunna fås och utlämnas också med hjälp av en teknisk anslutning. I 3 mom. föreslås bli bestämt att på erhållande av uppgifter tillämpas sekundärt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999). I 22, 23 och 35 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om skyldigheten att iakttä sekretess och om påföljderna av brott mot den.

30 §. *Finansiering.* Vuxenutbildningsstödet grunddel, 440 euro per månad, skall betalas av statsmedel under ett moment i social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel i statsbudgeten. Förtjänstdelen skall finansieras med obligatoriska lönebaserade arbetslöshetsförsäkringspremier, som uppbärs till ar-

betslöshetsförsäkringsfonden.

31 §. *Höjning av förmån.* I paragrafen föreslås ett bemyndigande att justera förmånsnivån genom förordning av statsrådet.

32 §. *Närmare bestämmelser.* Det föreslås bli bestämt att närmare bestämmelser om bl.a. utbildning som berättigar till vuxenutbildningsstöd, omständigheter som hänför sig till sökande, beviljande och betalning av vuxenutbildningsstöd samt om tekniska finansieringsarrangemang skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

33 §. *Ikraftträdande.* Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2001. Vuxenutbildningsstöd utbetalas från och med den 1 augusti 2001 oberoende av vid vilken tidpunkt utbildningen har inletts. Lagen är i kraft när urvalsförfarandet för utbildning som inleds höstterminen 2001 pågår.

I enlighet med det andra lagförslaget i propositionen skall vuxenstudiepenning inte längre beviljas efter den 1 augusti 2001, om det inte är fråga om studerande som tidigare fått vuxenstudiepenning för samma studier. Vuxenstudiepenning betalas i vilket fall som helst inte efter 2002. De studerande som fått vuxenstudiepenning bör ha möjlighet att vid en tidpunkt som de själva väljer efter ikraftträdandet övergå till vuxenutbildningsstödet, om villkoren för beviljande av stödet uppfylls. Vuxenstudiepenning som utbetalts tidigare påverkar inte t.ex. vuxenutbildningsstödet varaktighet.

I 12 § uttrycks stödbeloppet i euro. Efter som stöd betalas redan från och med den 1 augusti 2001, föreslås i 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen bli bestämt att stödet skall betalas i mark fram till utgången av 2001.

1.2. Lag om studiestöd

6 §. *Begränsningar i fråga om studiestödet.* Det föreslås att förteckningen över de faktorer som utgör hinder för studiestöd kompletteras med vuxenutbildningsstöd.

Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. I momentet bestäms om statsborgen för studielån som beviljas den som får vuxenutbildningsstöd. De föreslagna förutsättningarna för statsborgen är desamma som för statsborgen för studielån i allmänhet. I enlighet därmed förutsätts att den som får

vuxenutbildningsstöd utan avbrott bedriver heltidsstudier som varar minst två månader. Definitionen innebär att de som deltar i periodiserad utbildning enligt 10 § lagen om vuxenutbildningsstöd i vissa fall inte omfattas av statsborgen. När den studerande i en sådan situation ständigt också har förvärvsinkomster av sitt arbetsförhållande, föreligger inte något motsvarande behov av statsborgen för studielån för dem som utan avbrott deltar i utbildning.

12 §. *Beviljande av vuxenstudiepenning.* Det föreslås att ett nytt 5 mom. fogas till paragrafen med bestämmelser om stegvist avskaffande av systemet med vuxenstudiepenning. Enligt förslaget skall vuxenstudiepenning inte längre beviljas efter den 1 augusti 2001, då vuxenutbildningsstöd skall kunna fås för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning, om det inte är fråga om studerande som tidigare fått vuxenstudiepenning för samma studier. När innehållet i studierna bedöms tillämpas etablerade linjedragningar inom systemet med vuxenstudiepenning.

Enligt förslaget skall vuxenstudiepenning inte längre betalas efter 2002. Efter det att de föreslagna lagarna trätt i kraft har alltså ännu de som fått sitt beslut om vuxenstudiepenning under vårterminen 2001 möjlighet att få vuxenstudiepenning för den maximala tid som föreskrivs i lagen.

15 §. *Statsborgen för studielån.* Lagen preciseras med anledning av förslaget om vuxenutbildningsstöd.

16 §. *Statsborgens storlek.* Statsborgen för studielån som beviljas för vuxenutbildningsstöd skall uppgå till samma belopp som statsborgen för närvarande beviljas för vuxenstudiepenningen.

16 a §. *Betalning av ränta på studielån med statsmedel.* I paragrafen föreslås en komplettering som gäller vuxenutbildningsstödet.

29 §. *Ändringssökande.* Det föreslås att rätten att söka ändring gällande statsborgen för studielån i anslutning till vuxenutbildningsstödet skall begränsas så, att ändring i beslut om statsborgen inte skall kunna sökas särskilt i de situationer där beslut om förvägran av statsborgen baserar sig på att sökanden inte har rätt att få vuxenutbildningsstöd. Om sökanden beviljas vuxenutbildningsstöd på

grund av besvär som anförts över fondens beslut, avgör folkpensionsanstalten frågan om statsborgen på nytt på basis av den ursprungliga ansökan.

1.3. Lag om utvecklings- och avgångsbi- dragsfonden

I lagen föreslås en nya 1 a §, där det hänvisas till lagen om vuxenutbildningsstöd.

1.4. Lagen om pension för arbetstagare

Enligt förslaget skall arbetspension i form av arbetspensionstillägg intjänas under tiden med vuxenutbildningsstöd på samma sätt som tiden med yrkesutbildningsbidrag för närvarande höjer annan pension än deltids-pension.

1.5. Lag om finansiering av arbetslöshets- förmåner

I lagen föreslås hänvisningar till lagen om vuxenutbildningsstöd.

2. Närmare bestämmelser

Det föreslås att närmare bestämmelser om verkställigheten av vuxenutbildningsstödet skall utfärdas genom förordning av statsrådet, där det bör finnas bestämmelser om bl.a. utbildning som berättigar till vuxenutbildningsstöd, frågor i anslutning till ansökan, beviljande och betalning av vuxenutbildningsstöd samt tekniska finansieringsarrangemang. Vuxenutbildningsstödet belopp i euro, både grunddelen och förtjäntdelen, skall också kunna justeras genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om fastställandet av den lön som ligger till grund för vuxenutbildningsstödet skall utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari

2001. För utbildning som uppfyller villkoren enligt lagen betalas vuxenutbildningsstöd från början av höstterminen året i fråga, dvs. från den 1 augusti 2001, oberoende av när utbildningen har inletts.

Avsikten är alltså att lagen skall gälla redan när urvalsförfarandet för utbildning som inleds hösten 2001, bl.a. gemensam elevansökan, pågår. De som söker sig till utbildning kan då redan innan utbildningen inleds försäkra sig om sin eventuella rätt till vuxenutbildningsstöd och stödets maximala varaktighet. Även genom effektiv information eftersträvas ända från början ett så fullödigt genomförande av systemet som möjligt. Enligt det andra lagförslaget i propositionen skall vuxenstudiepenning inte längre beviljas efter den 1 augusti 2001, om det inte är fråga om studerande som tidigare fått vuxenstudiepenning för samma studier. I vilket fall som helst betalas vuxenstudiepenning inte längre efter 2002.

I flera fall betalas yrkesutbildningsbidrag, som betalas av utbildnings- och avgångsbi-
dragsfonden, för samma studier som vuxenstudiepenning. Utbildnings- och avgångsbi-
dragsfondens stadgar, som innehåller närmare bestämmelser om yrkesutbildningsbidraget, har genom social- och hälsovårdsministeriets beslut av den 11 juli 2000 bekräftats så, att i fråga om yrkesutbildningsbidrag och partiellt yrkesutbildningsbidrag skall stadgarna gälla fram till den 31 juli 2001. Det är ändamålsenligt om övergångsbestämmelserna för vuxenstudiepenningen och yrkesutbildningsbidraget har samma innehåll, eftersom förmånerna ofta beviljas för samma utbildning. Till denna del bör giltigheten för utbildnings- och avgångsbi-
dragsfondens stadgar således förlängas till utgången av 2002. I fråga om partiellt yrkesutbildningsbidrag bestäms stadgarnas giltighet i samband med avgörandet gällande försöket med alterneringsledighet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om vuxenutbildningsstöd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

För tiden för utbildning gällande utveckling och upprätthållande av i Finland bosatta löntagares och företagares yrkesskicklighet beviljas på pensionsförsäkrat förvärvsarbete baserat stöd så som föreskrivs i denna lag.

2 §

Förmåner

På de villkor som föreskrivs i denna lag beviljas som förmån vuxenutbildningsstöd. Därtill kan beviljas statsborgen för studielån enligt lagen om studiestöd (65/1944).

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) löntagare en person i arbetsförhållande, tjänsteförhållande eller motsvarande anställningsförhållande,

2) företagare den som för sin huvudsyssla är skyldig att uppta försäkring enligt lagen om pension för företagare (468/1969) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969),

3) stödmånad en tidsperiod på en månad under vilken vuxenutbildningsstöd utbetalas till den studerande, samt

4) stödperiod en utbildningstid som stöds med vuxenutbildningsstöd.

4 §

Verkställighet

I fråga om vuxenutbildningsstödet ankommer den allmänna planeringen, styrningen och utvecklingen på social- och hälsovårdsministeriet och i fråga om utbildningen på undervisningsministeriet.

Den i lagen om utbildnings- och avgångsbidragfonden (537/1990) avsedda utbildnings- och avgångsbidragfonden (fonden) ansvarar för beviljandet och utbetalningen samt den övriga verkställigheten av vuxenutbildningsstödet. Fondens verksamhet övervakas av Försäkringsinspektionen. Folkpensionsanstalten sköter uppgifterna i anslutning till den statsborgen för studielån som beviljas den som får vuxenutbildningsstöd.

5 §

Förutsättningar för beviljande av vuxenutbildningsstöd

Vuxenutbildningsstöd beviljas för utbildning enligt 6 §, om sökanden uppfyller villkoret i 7 § gällande intjäningstid och har inkomstbortfall så som föreskrivs i 9 och 10 § på grund av frånvaro från arbetet enligt 8 § med anledning av studier.

6 §

Utbildning som berättigar till vuxenutbildningsstöd

Vuxenutbildningsstöd kan beviljas den som deltar i

1) sådan utbildning inom undervisningsministeriets verksamhetsområde som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995) eller universitetslagen (645/1997) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller examen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskolor, för avläggande av delar av de examina som avses ovan eller som är tilläggs- eller fortbildning enligt nämnda lagar,

2) yrkesinriktad utbildning inom något annat ministeriums verksamhetsområde,

3) utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller gymnasielagen (629/1998) i sådana fall då avsaknaden av utbildningen utgör ett hinder för utvecklingen i yrket, eller

4) sådana studier utomlands som avses i 1 och 2 punkten.

Språkstudier berättigar till vuxenutbildningsstöd, när de har ordnats så som avses i 1 mom. och utvecklar eller kompletterar sökandens yrkesskicklighet.

7 §

Vuxenutbildningsstödet intjänningstid

För att vuxenutbildningsstöd skall beviljas förutsätts att sökanden före stödperioden utfört sådant arbete som ger rätt till i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/1961) avsedd grundpension eller annan med den jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande sammanlagt i minst

1) fem år, om stödperioden börjar den 1 augusti 2006 eller därefter, och

2) tio år, om stödperioden börjar före den 1 augusti 2006.

När tiden beräknas tillgodoräknas också arbete som sökanden har utfört innan han eller hon har fyllt 23 år.

Som med tid i arbete jämförlig tid beaktas den tid under vilken sökanden har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) för en tid, under vilken han eller hon inte har

tjänat in sådan pension som avses i 1 mom. Som jämförlig tid beaktas även den tid som sökanden varit vårdledig enligt lag eller arbets- eller tjänstekollektivavtal eller fullgjort beväringstjänst eller civiltjänst. Som med tid i arbete jämförlig tid beaktas dessutom den tid som sökanden på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada varit arbetsoförmögen och fått i 1 mom. avsedd pension, rehabiliteringsstöd eller olycksfallspension enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948). Av intjänningstiden kan högst en fjärdedel vara sådan jämförlig tid som avses ovan.

8 §

Frånvaro från arbetet

För att den som står i arbets-, tjänste- eller annat motsvarande anställningsförhållande skall beviljas vuxenutbildningsstöd förutsätts att sökanden innan stödperioden inleds har haft ett anställningsförhållande såsom huvudsyssla i minst ett år hos samma arbetsgivare under en period eller under flera perioder, och att sökanden är studieledig enligt lagen om studieledighet (273/1979) eller på motsvarande sätt ledig på grund av utbildning enligt en annan överenskommelse med arbetsgivaren.

Sökanden förlorar inte sin rätt till vuxenutbildningsstöd, om hans eller hennes arbetsförhållande sägs upp efter det att stödperioden inletts av orsaker som är oberoende av sökanden.

För att vuxenutbildningsstöd skall beviljas den som utövar företagsverksamhet förutsätts att sökanden omedelbart innan stödperioden inleds har varit verksam som företagare enligt 3 § i minst ett år.

9 §

Inkomstbortfall under oavbruten studieledighet

För att vuxenutbildningsstöd skall beviljas förutsätts att den som på grund av oavbruten frånvaro från arbetet med anledning av studier inte under minst två månader får lön för eller motsvarande förvärvsinkomst från sin huvudsyssla. Till förvärvsinkomster hänförs

då inte sådana skäligen naturaförmåner som erhålls även under utbildningstiden. För företagare beräknas inkomstminskningen på basis av en utredning i efterhand.

Inkomstbortfall enligt 1 mom. föreligger inte sådana stödmånader då sökanden har tillfälliga inkomster av sin huvudsyssla eller övrig beskattningsbar förvärvsinkomst som utgör mera än tre fjärdedelar av sökandens vuxenutbildningsstöd per stödmånad. Som förvärvsinkomster betraktas sådana inkomster som inte definierats som kapitalinkomster i inkomstskattelagen (1535/1992).

10 §

Inkomstbortfall under periodiserad studieledighet

För att stöd skall betalas när frånvaron från arbetet med anledning av utbildning inte är oavbruten förutsätts att frånvaron från arbetet varar sammanlagt minst två månader och att personens inkomster har sjunkit under stödperioden så, att sänkningen av förvärvsinkomsten är minst en tredjedel under den period som granskas. Granskningsperioden omfattar minst tre månader och beräknas från det att den utbildning som stöds inleds eller från det att den föregående granskningsperioden upphörde.

11 §

Begränsningar i fråga om vuxenutbildningsstödet

Vuxenutbildningsstöd beviljas inte den som

1) får ålderspension, förtida ålderspension eller individuell förtidspension enligt de lagar, pensionsreglementen eller pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande pension enligt folkpensionslagen (347/1956),

2) får pension som betalas på grund av full arbetsoförmåga eller invaliditetspension enligt folkpensionslagen,

3) får arbetslöshetspension enligt de lagar, pensionsreglementen eller pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller motsvarande pension

enligt folkpensionslagen eller pension enligt lagen om förtidspension för frontveteraner (13/1982),

4) får generationsväxlingspension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), avträdelserersättning enligt lagen om avträdelserersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) eller avträdelsestöd enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994),

5) för samma utbildning får rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/1991) eller enligt arbetspensionslagarna eller full ersättning för inkomstbortfall med stöd av lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991) eller lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) eller med stöd av bestämmelserna om rehabilitering enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) eller lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990),

6) får arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984),

7) får arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993),

8) deltar i utbildning enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990),

9) fullgör beväringstjänst eller civiltjänst,

10) avtjänar fängelsestraff och studerar i straffanstalten,

11) från en främmande stat får studiestöd som beviljas den som bor stadigvarande i landet,

12) får alterneringsersättning enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995),

13) får utbildningsdagpenning enligt lagen om stödande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997),

14) får studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg enligt lagen om studie-stöd,

15) får dagpenning enligt sjukförsäkringslagen,

16) får deltidstillägg enligt sysselsättningsförordningen (1363/1997),

17) får periodisk ersättning enligt 76 § statstjänstemannalagen (750/1994), eller

18) får lön på indragningsstat enligt 75 § statstjänstemannalagen och 3 och 15 § lagen om införande av statstjänstemannalagen (756/1986).

12 §

Vuxenutbildningsstödet belopp

Vuxenutbildningsstödet består av en grunddel och en förtjänstdel. Grunddelen uppgår till 440 euro per månad. Förtjänstdelen uppgår till 20 procent av den månadslön för löntagare som avses i 3 mom. upp till 2 700 euro och 15 procent av den överskjutande delen av lönen. Inkomster av företagsverksamhet beaktas inte i förtjänstdelen.

Vid omvandling av den per månad beräknade lönen till dagslön eller tvärtom anses månaden omfatta 21,5 arbetsdagar.

Den lön som förtjänstdelen i vuxenutbildningsstödet baserar sig på beräknas utgående från stadigvarande inkomster av arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande före stödperioden för sammanlagt ett år räknat från början av den kalendermånad som föregår stödperioden. Närmare bestämmelser om fastställandet av den lön som ligger till grund för förtjänstdelen utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

13 §

Statsborgen för studielån

Den som får vuxenutbildningsstöd kan få statsborgen för studielån så som bestäms om statsborgen i lagen om studiestöd. På statsborgen tillämpas lagen om studiestöd.

14 §

Stödperiodens längd

Vuxenutbildningsstöd beviljas för 0,8 dagar för varje full månad av sökandens intjäningstid enligt 7 § 1 mom. och med tid i arbete jämförlig tid enligt 7 § 3 mom. före stödperioden. När stöddagarna omvandlas i stödmånader anses en stödmånad omfatta 21,5 dagar.

Utöver den stödperiod som intjänats innan

stödperioden inleds har den studerande rätt att på det sätt som avses i 1 mom. räkna sig till godo den kalkylerade tiden i arbete från stödperiodens början fram till 60 års ålder. För att denna stödperiod skall få användas på förhand förutsätts att intjäningstiden enligt 7 § 1 mom. uppgår till minst tio år före stödperiodens början.

Vid beviljande av vuxenutbildningsstöd för en ny stödperiod kan inte intjäningstid eller kalkylerad tid i arbete som räknats till godo i varaktigheten för tidigare beviljat vuxenutbildningsstöd beaktas.

15 §

Förmånstagarens finansieringsandel i vissa fall

Om intjäningstiden för vuxenutbildningsstöd efter stödperioden blir kortare än den kalkylerade tid i arbete enligt 14 § 2 mom. som legat till grund för förhandsanvändningen, uppbär fonden hos den som fått vuxenutbildningsstöd som stödtagarens finansieringsandel en tredjedel av de förtjänstdelar i vuxenutbildningsstödet som betalats för en stödperiod som motsvarar den ovan nämnda differensen. Beslut om det belopp som skall uppbäras kan fattas efter det att förmånstagaren med stöd av lag har rätt till ålderspension. Uppbördens kan avsägas antingen helt eller delvis, om detta anses skäligt eller om det belopp som skall uppbäras är litet.

Vid jämförelse enligt 1 mom. beaktas den jämförliga tiden enligt 7 § 3 mom. helt och hållet som intjäningstid. Dessutom beaktas primärtid som fastställts så som avses i 27 § sjukförsäkringslagen och tid under vilken erhållits rehabiliteringspenning enligt de lagar, det pensionsreglemente eller de pensionsstadgor som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare eller enligt lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall med stöd av rehabiliteringsbestämmelserna inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen.

16 §

Ansökan om och beviljande av förmån

Vuxenutbildningsstöd söks hos fonden på

en fastställd blankett. Till ansökan skall sökanden foga meddelande om att han eller hon har blivit antagen till utbildningen och utredningar om att villkoren för beviljande av stöd uppfylls.

Folkpensionsanstalten beviljar på ansökan statsborgen för studielån.

17 §

Beslut om förmån

Sökanden skall ges ett skriftligt beslut när en förmån beviljas, utbetalas enligt 19 § 2 mom., förvägras eller återkrävs eller finansieringsandel enligt 15 § återkrävs.

18 §

Förhandsbeslut

På begäran av sökanden skall han eller hon redan innan utbildningen inleds och när sökanden har godkänts för utbildningen ges ett bindande förhandsbeslut om rätten till vuxenutbildningsstöd och stödperiodens längd.

19 §

Betalning av vuxenutbildningsstöd

Om avsikten är att frånvaron från arbetet i huvudsyssla med anledning av utbildning skall vara oavbruten och utan lön, betalas vuxenutbildningsstödet enligt i 16 § avsedd ansökan och det beslut som meddelats på basis av den, utan någon särskild ansökan i efterhand. För utbetalningen av stöd skall den studerande tillställa fonden en utredning om i 8 § avsedd anställning och studieledighet eller annan ledighet på grund av studier. Vuxenutbildningsstöd beviljas tidigast från början av den månad som föregår den månad då ansökan inkommit.

Om avsikten är att frånvaron från arbete i huvudsyssla med anledning av studier inte skall vara oavbruten eller helt utan lön, betalas vuxenutbildningsstödet i efterhand på särskild ansökan. Till ansökan skall den studerande bifoga en utredning om i 8 § avsedd anställning, studieledighet eller annan ledig-

het utan lön med anledning av studier samt om i 10 § avsett inkomstbortfall. Ansökan om utbetalning skall göras senast inom sex månader efter den i 10 § avsedda granskningsperiodens slut.

För delar av stödmånaderna betalas vuxenutbildningsstödet under utbildningstiden för högst fem dagar per kalendervecka.

Vuxenutbildningsstödet betalas månatligen på ett av studeranden angivet konto i en penninginrättning i Finland. Om en inbetalning på konto inte är möjlig, kan stödet även betalas på något annat sätt.

20 §

Indragning och inställelse av utbetalningen av vuxenutbildningsstöd

Betalningen av vuxenutbildningsstödet upphör den dag då den studerande har avbrutit utbildningen eller då det bestämts att utbildningen skall avbrytas. Utbetalningen av stödet inställs, om den studerandes förvärvsinkomster överstiger det belopp som föreskrivs i 9 § 2 mom. Om det annars finns grundad anledning att anta att vuxenutbildningsstödet skall indras eller inställas, kan utbetalningen inställas tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Betalningen kan avbrytas också på den studerandes begäran.

21 §

Återkrav

Har en förmån enligt denna lag betalats utan grund eller till ett för stort belopp, skall den överbetalda förmånen återkrävas.

Återkravet kan frångås helt eller delvis, om detta anses skäligt och det att förmånen betalades utan grund inte berodde på svikligt förfarande eller grovt vållande från förmånstagarens eller hans företrädarens sida eller om det belopp som betalats utan grund är litet.

Ett lagakraftvunnet beslut om återkrav får verkställas såsom en dom som har vunnit laga kraft.

22 §

Ändringssökande

Den som är missnöjd med beslutet och förhandsbeslutet om vuxenutbildningsstöd får söka ändring i beslutet hos arbetslöshetsnämnden och den som är missnöjd med arbetslöshetsnämndens beslut får söka ändring hos försäkringsdomstolen. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärsskriften skall lämnas in till fonden inom 30 dagar från det ändringssökanden fick del av beslutet.

Ändringssökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress han eller hon uppgett, om inte något annat visas.

Fondens beslut skall trots sökande av ändring följas till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

23 §

Självrättelse

Om fonden till alla delar godkänner de yrkanden som framställts i de besvär som inlämnats till den, skall den ge ett rättelsebeslut i ärendet. I ett rättelsebeslut får ändring sökas enligt 22 §.

Kan fonden inte rätta det beslut som besvären avser så som nämns i 1 mom., skall den inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften och sitt utlåtande till besvärsinstansen för behandling. Fonden kan härvid genom ett interimistiskt beslut rätta sitt tidigare beslut till den del den godkänner yrkandet i besvären. Om besvären redan har sänts till besvärsinstansen, skall denna omedelbart underrättas om det interimistiska beslutet. I det interimistiska beslutet får ändring inte sökas.

Från den i 2 mom. föreskrivna tiden kan avvikelser göras, om inhämtandet av en tilläggsutredning som behövs med anledning av besvären kräver det. Ändringssökanden skall härvid utan dröjsmål underrättas om att tilläggsutredning inhämtas. Besvärsskriften och utlåtandet skall dock alltid lämnas till

besvärsinstansen inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

24 §

Besvär som inkommit för sent

Har besvär som anförs hos arbetslöshetsnämnden eller försäkringsdomstolen kommit in efter utgången av den tid som nämns i 22 §, kan besvärsinstansen trots förseningen ta upp besvären till prövning, om det finns vägande skäl till förseningen.

25 §

Undanröjande av beslut

Om ett lagakraftvunnet beslut som gäller vuxenutbildningsstöd grundar sig på en oriktig eller bristfällig utredning eller uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen på framställning av fonden eller på ansökan av den som saken gäller, efter att ha berett de övriga parterna tillfälle att bli hörda, undanröja beslutet och bestämma att ärendet skall behandlas på nytt. Efter att ha gjort en ovan nämnd framställning kan fonden, tills ärendet har avgjorts på nytt, temporärt inställa utbetalningen av förmånen eller betala den till de belopp framställningen avser.

Om ny utredning framkommer i ett ärende som gäller beviljande av förvägrad förmån eller utökande av redan beviljad förmån, skall fonden pröva ärendet på nytt. Fonden kan utan hinder av ett tidigare lagakraftvunnet beslut bevilja en förvägrad förmån eller öka en redan beviljad förmån. Arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen kan tillämpa motsvarande förfarande när de behandlar ärenden som gäller ändringssökande. I beslutet får ändring sökas enligt 22 §.

26 §

Rättelse av fel

Grundar sig ett beslut av fonden på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på up-

penbart oriktig tillämpning av lag, kan fonden med samtycke av den som saken gäller undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Innehåller ett beslut ett uppenbart skriv- eller räknefel, skall fonden rätta det. Ett fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett oskäligt resultat för den som saken gäller.

Angående rättelse skall en anteckning göras i fondens liggarexemplar. Den som saken gäller skall tillställas ett rättat eller nytt beslut. Om ändringssökande är anhängigt i fråga om beslutet, skall fonden meddela besvärinstansen att rättelseärendet upptagits till behandling samt tillstålla även besvärinstansen sitt beslut i detta ärende.

I ett beslut genom vilket fonden inte har godkänt ett yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

27 §

Den studerandes skyldigheter och skyldighet att lämna uppgifter

En studerande är skyldig att lämna fonden och folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för beviljande av en förmån. Den studerande är också skyldig att utan dröjsmål meddela alla förändringar som påverkar förmånen.

28 §

Rätt att få och lämna ut uppgifter

Fonden och besvärinstanser enligt denna lag har rätt att av

1) statliga och kommunala myndigheter och andra offentligrättsliga sammanslutningar,

2) folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen, pensions- och försäkringsanstalten samt andra som beviljar eller betalar pension eller ersättning,

3) arbetslöshetskassan och arbetsgivaren, samt

4) läroanstalten
avgiftsfritt få sådana uppgifter som behövs för att avgöra ett ärende som behandlas eller annars för att verkställa ett uppdrag enligt denna lag.

Fonden har rätt att till folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen och Försäkringsinspektionen lämna ut uppgifter om dem som får vuxenutbildningsstöd.

29 §

Tystnadsplikt

Fonden och besvärinstanserna har rätt att utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt få och lämna ut uppgifter som avses i denna lag. Uppgifterna kan fås och utlämnas med hjälp av en teknisk anslutning. Den som begär uppgifter skall på förhand underrätta den som ansöker om en förmån om denna möjlighet. Innan den tekniska anslutningen öppnas skall den som begär uppgifterna förete en utredning om att uppgifterna skyddas som sig bör.

På erhållande, utlämnande och hemlighållande av uppgifter tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat bestäms i denna lag.

30 §

Finansiering

Vuxenutbildningsstödet grunddel betalas av statsmedel. Den i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) avsedda arbetslöshetsförsäkringsfonden ansvarar för finansieringen av förtjänstdelen och fondens förvaltningsutgifter.

31 §

Höjning av förmån

De belopp i euro som anges i denna lag kan justeras genom förordning av statsrådet.

32 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

33 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001. Vuxenutbildningsstöd betalas för i lagen avsedd utbildning från och med den 1 augusti 2001.

Till utgången av 2001 betalas vuxenutbildningsstödet i mark så, att beloppen i euro enligt 12 § omvandlas i mark genom att beloppen divideras med 5,94573.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 6 § 13 och 14 punkten, 15 § 1 mom., 16 § och 16 a § 2 mom.,

dessas lagrum sådana de lyder, 6 § 13 punkten i lag 710/1997, 6 § 14 punkten i lag 1403/1997, 15 § 1 mom. i lag 49/1997, 16 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 940/1995 och 16 a § sådan den lyder i lag 1318/1995, samt

fogas till 6 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1665/1995, 457/1997, 710/1997 och 1403/1997, en ny 15 punkt och ett nytt 2 mom., till 12 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 940/1995 och 49/1997, ett nytt 5 mom. samt till 29 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 341/1997, ett nytt 5 mom. som följer:

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

13) får altemneringsersättning enligt lagen om försök med altemneringsledighet (1663/1995),

14) får utbildningsdagpenning enligt lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier (1402/1997), eller

15) får vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (/2000).

En studerande som får vuxenutbildningsstöd och som utan avbrott bedriver heltidsstudier som varar minst två månader har dock rätt att få statsborgen för studielån.

12 §

Beviljande av vuxenstudiepenning

Vuxenstudiepenning kan betalas till utgången av 2002. Efter den 1 augusti 2001 kan vuxenstudiepenning dock beviljas endast sådana studerande som tidigare fått vuxenstudiepenning för samma studier.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen för studielån beviljas studerande som får studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt denna lag eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildnings-

stöd. En studerande som på grund av sådana inkomster som avses i 20 § inte får studiepenning, kan dock beviljas statsborgen för studielån. Om rätten att lyfta lån som beviljas på grundval av statsborgen bestäms genom förordning av undervisningsministeriet.

16 §

Statsborgens storlek

Beloppet av statsborgen för studielån är 1 300 mk per stödmånad för den som fyllt 18 år, för den som får vuxenstudiepenning eller vuxenutbildningsstöd dock 1 800 mk. Om den sökande är yngre än 18 år beviljas 900 mark i borgen. Rätten till högre statsborgen börjar vid ingången av den månad då den studerande fyller 18 år.

Om beloppet av statsborgen för den som studerar utomlands bestäms genom förordning av statsråd.

Under de terminer då studeranden får studiestöd eller vuxenutbildningsstöd höjs beloppet av statsborgen med det tillägg på studielånet som kreditinstitutet beviljar honom för betalning av den ränta på studielånet som förfaller under studieåret.

16 a §

Betalning av ränta på studielån med statsmedel

De förfallna räntorna på studielånet betalas

med statens medel också i de fall där låntagaren under de sex månader som föregår den dag då räntan förfaller till betalning har fått moderskaps- eller föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) eller en liknande förmån från en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för minst 50 vardagar och låntagaren inte har fått studiestöd eller vuxenutbildningsstöd under terminen i fråga. Ränta betalas dock inte om det före ingången av den månad då räntan förfaller till betalning förflutit mer än 12 månader sedan den månad då låntagaren senast fått studiepenning, vuxenstudiepenning, vuxenutbildningsstöd eller bostadstillägg.

29 §

Ändringssökande

I beslut där statsborgen för studielån har förvägrats därför att sökanden inte har beviljats vuxenutbildningsstöd får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om utbildnings- och avgångsbidragssfonden**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till lagen den 15 juni 1990 om utbildnings- och avgångsbidragssfonden (537/1990) en
 ny 1 a § som följer:

1 a §
Vuxenutbildningsstöd

nings- och avgångsbidragssfonden verkställer
 bestäms särskilt i lagen om vuxenutbild-
 ningsstöd (/).

Om det vuxenutbildningsstöd som utbild- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

4.

Lag**om ändring av 7 f § lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 7 f § 1 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961), sådant
 det lyder i lag 1482/1995, en ny 4 punkt, varvid den nuvarande 4 punkten blir 5 punkten, som
 följer:

7 f §
 Annan pension än deltidspension höjs med
 ett arbetspensionstillägg, om arbetstagaren
 har fått

4) vuxenutbildningsstöd enligt lagen om
 vuxenutbildningsstöd (/), eller

Denna lag träder i kraft den 1 januari
 2001.

5.

Lag

om ändring av 1 och 2 § lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 24 juli 1998 om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 2 § 2 mom. samt
fogas till 1 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

1 §

Lagens syfte

Förtjänstdelen i och förvaltningskostnaderna för vuxenutbildningsstödet enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (/2000) finansieras med avgifterna enligt denna lag.

2 §

Arbetslöshetsförsäkringspremier

Arbetslöshetsförsäkringspremierna skall bestämmas så att den i denna lag avsedda arbetslöshetsförsäkringsfonden kan klara av finansieringen av de arbetslöshetsförmåner och det vuxenutbildningsstöd den ansvarar för samt överföringarna av betalningsandelar enligt 23 och 24 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Helsingfors den 6 oktober 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

2.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 6 § 13 och 14 punkten, 15 § 1 mom., 16 § och 16 a § 2 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 6 § 13 punkten i lag 710/1997, 6 § 14 punkten i lag 1403/1997, 15 § 1 mom. i lag 49/1997, 16 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 940/1995 och 16 a § sådan den lyder i lag 1318/1995, samt

fogas till 6 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1665/1995, 457/1997, 710/1997 och 1403/1997, en ny 15 punkt och ett nytt 2 mom., till 12 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 940/1995 och 49/1997, ett nytt 5 mom. samt till 29 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 341/1997, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

13) får alterneringsersättning enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995); eller

14) får sådant stöd under utbildningstiden som avses i lagen om stödjande av långtidsarbetslösa frivilliga studier (709/1997) eller får utbildningsdagpenning enligt lagen om stödjande av arbetslösa frivilliga studier (1402/1997).

Föreslagen lydelse

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

13) får alterneringsersättning enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995);

14) får utbildningsdagpenning enligt lagen om stödjande av arbetslösa frivilliga studier (1402/1997); eller

15) får vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (12000).

En studerande som får vuxenutbildningsstöd och som utan avbrott bedriver heltidsstudier som varar minst två månader har dock rätt att få statsborgen för studielån.

12 §

Beviljande av vuxenstudiepenning

Vuxenstudiepenning kan betalas till utgången av 2002. Efter den 1 augusti 2001 kan vuxenstudiepenning dock beviljas en-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

dast sådana studerande som tidigare fått vuxenstudiepenning för samma studier.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen för studielån beviljas studerande som får studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt denna lag. En studerande som på grund av sådana inkomster som avses i 20 § inte får studiepenning, kan dock beviljas statsborgen för studielån. Om rätten att lyfta lån som beviljas på grundval av statsborgen bestäms genom förordning.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen för studielån beviljas studerande som får studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt denna lag *eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd*. En studerande som på grund av sådana inkomster som avses i 20 § inte får studiepenning, kan dock beviljas statsborgen för studielån. Om rätten att lyfta lån som beviljas på grundval av statsborgen bestäms genom förordning av *undervisningsministeriet*.

16 §

Statsborgens storlek

Beloppet av statsborgen för studielån är 1 300 mk per stödmånad för den som fyllt 18 år, för den som får vuxenstudiepenning dock 1 800 mk. Om den sökande är yngre än 18 år beviljas 900 mark i borgen. Rätten till högre statsborgen börjar vid ingången av den månad då den studerande fyller 18 år.

Om beloppet av statsborgen för den som studerar utomlands bestäms genom förordning.

Under de terminer då studeranden får studiestöd höjs beloppet av statsborgen med det tillägg på studielånet som kreditinstitutet beviljar honom för betalning av den ränta på studielånet som förfaller under studieåret.

16 §

Statsborgens storlek

Beloppet av statsborgen för studielån är 1 300 mk per stödmånad för den som fyllt 18 år, för den som får vuxenstudiepenning *eller vuxenutbildningsstöd* dock 1 800 mk. Om den sökande är yngre än 18 år beviljas 900 mark i borgen. Rätten till högre statsborgen börjar vid ingången av den månad då den studerande fyller 18 år.

Om beloppet av statsborgen för den som studerar utomlands bestäms genom förordning av *statsråd*.

Under de terminer då studeranden får studiestöd *eller vuxenutbildningsstöd* höjs beloppet av statsborgen med det tillägg på studielånet som kreditinstitutet beviljar honom för betalning av den ränta på studielånet som förfaller under studieåret.

16 a §

Betalning av ränta på studielån med statsmedel

De förfallna räntorna på studielånet betalas med statens medel också i de fall där låntagaren under de sex månader som före-

De förfallna räntorna på studielånet betalas med statens medel också i de fall där låntagaren under de sex månader som före-

går den dag då räntan förfaller till betalning har fått moderskaps- eller föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) eller en liknande förmån från en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för minst 50 vardagar och låntagaren inte har fått studiestöd under terminen i fråga. Ränta betalas dock inte om det före ingången av den månad då räntan förfaller till betalning förflutit mer än 12 månader sedan den månad då låntagaren senast fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg.

går den dag då räntan förfaller till betalning har fått moderskaps- eller föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) eller en liknande förmån från en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för minst 50 vardagar och låntagaren inte har fått studiestöd *eller vuxenutbildningsstöd* under terminen i fråga. Ränta betalas dock inte om det före ingången av den månad då räntan förfaller till betalning förflutit mer än 12 månader sedan den månad då låntagaren senast fått studiepenning, vuxenstudiepenning, *vuxenutbildningsstöd* eller bostadstillägg.

29 §

Ändringssökande

I beslut där statsborgen för studielån har förvägrats därför att sökanden inte har beviljats vuxenutbildningsstöd får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 15 juni 1990 om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/1990) en
ny 1 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §

Vuxenutbildningsstöd

Om det vuxenutbildningsstöd som utbildnings- och avgångsbidragsfonden verkställer bestäms särskilt i lagen om vuxenutbildningsstöd (/).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

4.

Lag**om ändring av 7 f § lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 7 f § 1 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961), sådant
 det lyder i lag 1482/1995, en ny 4 punkt, varvid den nuvarande 4 punkten blir 5 punkten, som
 följer:

Gällande lydelse

7 f §

Annan pension än deltidspension höjs
 med ett arbetspensionstillägg, om arbetsta-
 garen har fått

Föreslagen lydelse

7 f §

Annan pension än deltidspension höjs
 med ett arbetspensionstillägg, om arbetsta-
 garen har fått

4) vuxenutbildningsstöd enligt lagen om
 vuxenutbildningsstöd (/), eller

Denna lag träder i kraft den 1 januari
 2001.

5.

Lag**om ändring av 1 och 2 § lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen den 24 juli 1998 om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 2 § 2 mom. samt
 fogas till 1 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Lagens syfte

Förtjänstdelen i och förvaltningskostnaderna för vuxenutbildningsstödet enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (/2000) finansieras med avgifterna enligt denna lag.

2 §

Arbetslöshetsförsäkringspremier

Arbetslöshetsförsäkringspremierna skall bestämmas så att den i denna lag avsedda arbetslöshetsförsäkringsfonden kan klara av finansieringen av de arbetslöshetsförmåner den ansvarar för samt överföringarna av betalningsandelar enligt 23 och 24 §.

Arbetslöshetsförsäkringspremierna skall bestämmas så att den i denna lag avsedda arbetslöshetsförsäkringsfonden kan klara av finansieringen av de arbetslöshetsförmåner och det vuxenutbildningsstöd den ansvarar för samt överföringarna av betalningsandelar enligt 23 och 24 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.
